

видання
Об'єднання лемків

2007 весна № 2(57) Рік XVI

"Ту мене мати породила,
солодким молоком кормила,
Ватра
ту хочу жити умирати,
де жили мій отець і мати"
(О. Павлович)

ISSN 1232-2776

Христос Воскрес!

*Радісних Свят Воскресення Христового жичиме
Об'єднанню українців Польщі, Союзіві українців Підляшшя,
Світовій Федерації Українських Лемківських Об'єднань, Авторам-
Дописувачам, Кольпортерам і всім Лемківським Родинам!
Господньої Благодаті, Радості, Доброго Здоров'я,
взаємної Любови, Пошани і Мудрості!*

Редакція „Ватри”
Головна управа ОЛ

Лемківщина,
Воскресіння Христове 2007

Ювілейна XXV Лемківська Ватра в Ждини 20-22 липня

ОЛ запрашат

На Західних землях Об'єднання лемків організує стрічи з нагоди 60 річниці депортаційной акції „Вісла” під назвом „Вигнани - непоконани!": 22 квітня в Любіню, 27 мая в Шпротаві, 9 червня в Пшемкові, 16 червня у Вроцлаві, 20 червня в Волові. 30 червня в Глогові.

Гурток ОЛ в Олаві 30 червня організує Свято лемківской культури „Ватра на Цегельні”

Наши народни приповідки о яри

Яр – наша мати, хто не хце сіяти, не буде зберати.
Втовди просо тра сіяти, як ся ма дуб розвивати.
До «Святого Миколи» не сій гречки ніколи.
Зореш плідко — збереш рідко.
Ден ярюваня — рік спожиткуваня.
Добрі ся там діє, де два орют, а третій сіє.
Ліпше яр поголодній, а земельку всю засій.
Зачинат ден ластівка, а кінчит робітна дівка.

Ор глибоко — зийде високо.
Сій овес в кожусі, жито — в капелюсі.
Сухий марец, мокрий май — буде добрий урожай.
На яр, газдо, на пецу не леж, бо що посієш, то і збереш.
На яр ест дойдж надворі, буде вести хліб в коморі.
Як приде марец, змерзне не лем старец.
Посієш в пору — засиплеш гору.

Зобрав Василь Хомик, друкуєме за публікаціями в “Нашим слові”.

**Текст звернення Об'єднання лемків
до найвищих органів законодавчої та виконавчої влади Польщі
з вимогою засудити депортаційну акцію „Вісла”**

Gorlice, 2007.03.14

W 2007 roku przypada sześćdziesiąta rocznica przeprowadzenia deportacyjnej „Akcji Wisła”, w wyniku której ofiarą masowych wysiedleń i zbiorowych działań represyjnych stało się 150 tysięcy ludności ukraińskiej południowych i środkowo-wschodnich regionów Polski. „Akcja Wisła” była rezultatem systemu stalinowskiego oraz wyrazem totalitarnej ideologii i polityki. Naznaczone piętnem ofiary deportacji, którym przez wiele lat uniemożliwiano, a potem utrudniano powroty, mają ją przed oczami nadal i odczuwają jej skutki żyjąc w rozproszeniu, a ich życie duchowe i materialne determinuje deportacyjna „Akcja Wisła”; również przez ostatnie osiemnaście lat.

W przeszłości stosunków polsko-ukraińskich są karty bolesne i tragiczne obok pamięci o dobrym współistnieniu i współpracy obu narodów. Ukraina i Polska, odrodzone w niepodległym demokratycznym byciu, mają ważną rolę do spełnienia w Europie. Jest ważne, aby widma przeszłości nie osłabiały możliwości wypełnienia takiej roli i nie przeszkadzały w budowie polsko-ukraińskiej wspólnoty interesów i zamierzeń.

Mimo bardzo znacznych zmian i wzajemnej poprawy klimatu duchowego stosunków polsko-ukraińskich wciąż jednak pozostają cienie niechęci, zasklepienie w egoizmie narodowym i w egocentryzmie. Nie jest to tylko wynik incydentów i nieporozumień między obu stronami. Bierne utrzymywanie tego stanu rzuca cień na proces polsko-ukraińskiego pojednania i ma konsekwencje społeczne, gdyż frustracje czy resentymenty wobec obcych są wykorzystywane przez przeciwników procesu politycznego i duchowego jednoczenia się Europy.

Wnosimy aby Sejm RP osądził i potępił „Akcję Wisła”, w której pod pretekstem likwidacji oddziałów Ukraińskiej Powstańczej Armii zastosowano zasadę odpowiedzialności zbiorowej wysiedlając przy użyciu wojska i milicji niewinnych cywilów obywateli polskich narodowości ukraińskiej.

Ciągły brak potępiającej uchwały Sejmu oznacza akceptację deportacji i rzuca cień zarówno na współzycie społeczne wewnątrz naszego kraju, jak i na stosunki między narodem polskim i ukraińskim.

Sekretarz ZG ZŁ
Emil Hojsak

Przewodniczący ZG ZŁ
Stefan Hładyk

Трагічні роки Бортного

(депортація села 1947)

Село Бортне мало 175 хиж і тівко газдівок. В 1945 році половина селян виїхала на Україну, як сами гварили, до „Росії”. По їх виїзді дуже хиж остало порожніх, бо до Бортного якоси польски осадники нияк ся не пхали, так, же ани єден не пришов ту газдувати.

Весна на Лемківщині в 1947 р. была прекрасна, уроджаї заповідалися добри, бо погода цілий час сприяла. Деревя овочови гарді заквитли. Было юж добрі по яри, як з Червеной армії, з війни зачали вертати вояки, котри як „добровольці” пішли на фронт. А пішло з Бортного сорок молодих хлопців. Не вшитки вернули, кількох згинуло на ческій землі. Декотри з тих, што вернули, а не застали своей родини, поїхали за ньом на Україну. Але били й таки, што постановили допроводити до порядку свої вітцівски хижи й ту на своїм якоси газдувати. Вертали так само хлопці і дівчата з примусових робіт з Німеччини і більшіст з них, коли не застали рідних, тіж оставали на своїм. Вернуло тіж пару родин, котрим удалося втечи з-за Сану, як познали, што значит „советській рай”. Так што в селі замешкали юж сто дві родини.

“Якоси ся буде жило,” - бесідували з надійом. Але під кінець весни 1947 року пополудни, в ден Вознесєня Христового, до села гвошло польске войско. Никого того барз не дивувало, бо до таких „візит” били-зме привикнени. Пришли - то й підут собі. Так люде, не зважаючи на вояків, ішли спокійно на вечірню, єдни до православной, други до уніятской церкви. По богослужиню кождий вертав домів. Вечером ништо з хижи не виходив, бо вояки волочилися по селі, чомси не од’їжджали, як все бивало, лем zostали на ніч. А чоґо? Хто знає? В другий ден раніцько люде звичайно вставали і кождий брався за якусу роботу. Пастухи виганяли худобу на пасвиска, зас жінки і дівки брали мотики, ішли в поле компері огартати. Деси перед полудньом вояки зачали зганяти люди на середину села на „зебранє” - як голосили. Там до згромаджених люди єден з офіцерів повів, же маме ся зараз пакувати і опустити село, а хто би ся смів тому спротивити, тот буде потрактуваний „як бандита з УПА”.

Вчинився великий плач і наріканя, але пан офіцер повів, же то нич не поможе, лем жеби якнайскорше шикуватися до дороги. Будут нас гнати не до стациї в Горлицях (20 км), лем до Ясла (50 км), бо стациї в Горлицях і Загужанах будут так заповнени вигнанцями з інших сел, же

для бортнян місця би забракло. Повів тіж, же для тих, што не маот своїх возів, будут приділяти „підводи”.

Заладувани вози маот їхати з багажами до села Дошниця, де буде такий „збірний пункт”. Люде з плачом і боженьканьом клали на вози того, што найпотрібнійше. Не дуже містилося на мали лемківски вози, до котрих запригано коні, воли або корови. Внет появилися „добри сусіде” - поляки, переважно жителі Цекліна, яки знали, же будут нас виганяти (хоц ми до кінця нич не знали). Пришли грабити, што лем ся дало - і хлопи, і баби. Декотрих з них знав-єм, они мене тіж, але нич собі з того не робили. Входили до комір, шпіхлірів, певниц і до принесених з собом міхів черпали зерно, компері і інше, што нашли. З боїск і шоп вивлікали машини до молочиня зерна, керати, січкарни та інше знярядя. Найбільше клопотів мали з їманьом кролів, котри ся розбігали по загородах. Єден з вояків, здаєся, же офіцер, звернув їм увагу, жеби зачекали аж ся винесеме, а товди заберут юж што лем схотят, але того ничого не змінило, грабили дале, так як описала того по роках бортняньска поетеса Мелянія Собин в своїм верши „Сорок семий” словами:

*Плачут діти вишмарени, як з гнізда писклята,
Чоґо фашизм не доконав, повнят „демократи”.
А за нами рідне село сусіди рабуют,
Вишитко для них ся остало, п’ют і банкетуют.*

Залишає село... Вояки зачинают „уживати собі на українцях”. Іде хлопец Штефан, який перед хвильком мусів опустити свою вітцівску хижу. На рамени несе кіся, минят сідячих при дорозі вояків. Єден з них звідусєя: „А ty dokąd idziesz z tym kosiskiem?” Штефан одповів, не знам чоґо: “На Берлін!” Вояк зорвався, доскочив до хлопця і зверещав: „Jak ty s...u odzywasz się do polskiego żołnierza?” Вирвав му з рук кіся і бив ним Штефана дотля, аж ся поламало на нім на дрібни куски.

Вояки захотіли добратися до пасік, в яких било повно меду. Не барз ся їм того удавало, а пчоли нияк не брали під увагу, же то польски жовніри, лем „тяли” їх далеко гірше як цивілів. Але потрафили знищити пасіки, бо дуже улиїв лежало сперевертаних, над котрима кружили рої розвстечених пчіл.

Миколай Шкурат їхав возом, запряженим в єдного вола. Вояки йґо затримали і завели до хижи, яку газда юж опустив і там „для забави” щували го своїм вільчуром. Пес Миколая барз покусав, такий покалічений, скирвавлений приїхав до Дошниці, і аж там його сестра Мелька позавивала му рани. Єден з бортнянів підслухав їх бесіду о Миколаю: „Ale zawzięty banderowiec, tak go pies pogryzł, a on ani nie pisknął”.

Єден офіцер з групом вояків в обох

церквах препроводжали „ревізію”. Глядали зброї і „бандзьорів”. Желізними колами одривали підлогу. В православній церкві поручник в шапці на голові отворив кивот, з котрого виняв чашу, закликав вояків і гварит: „Chodźcie, zobaczcie jaka ukraińska komunია!” Потім винеслися з церкви, забираючи гроши з вчешашньої офіри. Не інакше ся пописували в греко-католицькій святині. Там нашли „бронь”! Оказала-ся ньом книжка. Биля то гарді оправлена „Історія України”. „То takiego Jezusa tu trzymasz?!” - заверещав поручник. Бив нагайком о. Булята по голові так, што скору му поперетинав, а кров текла аж по плечях. Явожно не оминуло не лем його, бо аж двадцет семох бортнянів там трафило і не вернули вшитки. Тот поручник називався Сімсон (бородатий жид). Він рік скорше керував пацифікаціом нашого села, а мі особисто поламав руку.

Православний священник о. Лев’яр, з помочом декотрих сусідів, користаючи з замішаня, зняли зо стін і іконостасу парунадцет ікон, пару нових коругов, забрали літургічни начиня, книги і фелони. Винесли вшитко з церкви і положили при потоці, але не било кому тоти церковни річи забрати до Дошниці на збірний пункт. Так ся склало, же з Дошниці вертав якисий поляк, што одвозив чіиси багажи, та дав ся намовити за оплатом поїхати й привезти з Бортного тоти церковни річи до Дошниці.

Опускали село остатні жителі. Гнали худобу, озералися на рідну залишену землю, вшитко, што мали - свою батьківщину, гірко плакали. З худобом затримали-зме ся в сусіднім, опорожнілим селі, де ани живого духа, а трава по коліна. Корови мали де пастися, але їх треба било доїти. Мали-зме зо собом відерка і дійники. Доїме корови і уці, молока дуже. Кус п’еме ми і наши пси, решту треба виляти. Потім пси нас полишали, бо они вернули назад до хиж своїх газдів, з котрих ся не уступили, аж їх вояки постріляли і пометали в студні. За то потім в Бортним лем в двох старих студнях биля чиста вода, а в решті - смердяча з „похованима” псами.

До опорожнілого села, де зме пришли з худобом, „завитали” не знати одкале, якиси поляки, котри удали, же хотят купити „coś z bydła”. Вказалося, же они пришли дашто вкрасти, й удалося їм.

В Дошниці на збірним пункті, коли надишов вечер, о. Лев’яр казав завісити на яблінці ікону Почаївской Богоматери. Засвічено під ньом пару огарків свічок, а священник вдів епітрахель і, присвічаючи собі тоненьком свічечком, розпочав молебен. “Радуйся Похвало Почаївска й всего мира надеждо и утішеніє,” - прекрасно заспівав бортнянський хор, ведений талановитим бортнянським дяком Федором Бодаком. Єден з

вояків аж ся з’їжив на тот спів і закричав: „Co to? To oni jeszcze i tu swoje pokazują!” Але інший вояк го втишив: „Zamknij pysk, durniu! Ładnie śpiewają, a ja chcę posłuchać”. Як молебен закінчено, товди вшитки впали на коліна, а хор заспівав: „Перед святою Твоею Іконою Владичице”. Коли затих хор, а люде дале клячали і молилися, тотя молитва, што кус биля переривана то тихим, то зас голосним плачом. Темно юж било, але видів-ем перед собом старшу жінку, Марту, яка клячала з низко похиленом головою, боса, молилася тихо, а потім як би дорікала Всевишньому, півголосно: „Боже милосерний, за што нас так тяжко кареш?” Марта давно померла, але одповіді на тото питаня, й не лем на ей, до гнес неє.

По пару днях опускаме збірний пункт в Дошниці. Перши рушают вози з „добитком”, за ними ми з худобом, а багажи тих, што не мали своїх возів, вояки пометали на авта і повезли до стаци Ясло. Женеме худобу через перше польске село Кути (Kały). Село дост бідне, але люде не найгірши, не брешут на нас. Женеме дорогом стадо овец, моїх і сусідів. Над’їжджат автом вояк, просто валит на уці, яки розскакуються на обі сторони дороги, але една не вспіла, попала під колесо, котре зламало ей задню ногу. Виджу, же то моя овечка. Нога паскудні поламана, кіст стирчит, з рани тече кров. Тяжко стримую плач, бо не пасує, прецін юж ем дорослий і не давно з війни ем вернув. Беру бідну овечку на руки, але она тяжка, далеко не понесу. Понюс-ем ей до першой - ліпшой хижі. Повідам полякови, што ся стало, жеби собі тоту овечку взяв і зарізав, най ся не мучит. Одповів, же добрі і подякував. Коли ем вертав на дорогу, газда скричав жеби-м зачекав. Полетів до хижі вернув з банкнотом в руках, принюс товдишніх 500 злотих і повідат: „Weź pan chociaż tyle, więcej nie mam”. Биля то вартіст пару пачок папіросів або пару фляшок пива. Добре і тото, але важнішим бив людській одрух зо сторони того поляка з Кутів.

Помали зближаемеся до знищеного войном місточка Змигорода. Ту при дорозі стоїт на чорно убрана старша пані і звідуся: „A wy dokąd?” Але ніхто ся не одзивав, а она дале своє: „No, powiedźcie, dokąd was znów prowadzą? Bo tak was też gnali w czternastym, do Talerhofu, tylko że bez bydła i wozów”. Хтоси ей одповів, же сами не знаме, де нас женут, ани за што. Гнав худобу малий Гнатко, бив босий, плакав, бо му вкрали уцю. Тотя пані посмотрилася на нього, потім виняла з торбинки якиси гроши і дала малому. „Masz chłopcze! Te pieniądze miałam dać na ofiarę, ale lepsza ofiara będzie, kiedy dam ci na bułkę!”

То бив людській поступок, але остатній на нашій дорозі до Ясла.

(Продовжия буде)

Теодор Кузяк

Канадський Боднарчан

Іван Сокач народився в 1944 р. в Боднарці. Акцію „Вісла” не пам’ятат, але родиче йому часто оповідали про рідне село Боднарку, як проживали в ним русини – лемки (українці) до ганебного вигнання. Пан Іван запам’ятав: **жеби бити патріотом свого народу, треба утримати своє – рідне, а оно можливе лем в своїй родині. З той причини вибрав за подругу життя дівчину - Марію Качор з сусіднього села Розділя.**

Про своє життя п. Іван Сокач оповідає так. Проживали ми на Лігниччині. Там народилися нам діти Андрій (1967), Петро (1970) і Галя (1982). В 1980 р. виїхали-зме цілом родиною до Канади. Одразу прийняли мене до роботи в зломовіску, але по місяці роботи перешов єм до фабрики, в котрій працюю юж 26 років як електрик в 180-тисячним місточку Оаквілле під Торонто. Я задоволений з праці, бо в Канаді є тим добрі, котри хотят сумлінно працювати – попросту пильнують роботи, то їх працьодавці шанують. Як в родині діти живют згідно з родичами і медже собом, то є вшитко добрі, бо разом взаємно собі помагают і вшитким поводитися дуже добрі, а як діти одийдут од родичів, забудут о них, можут піти злом дорогою і пропадут.

Ту на далеком заході є закон, котрий хоронит діти, і часто родиче не мают на них впливу, як зле поступуют і спротивляються родичам – то уряд може позбавити родичів виховуваня, а з таких діти напевно не вироснут добри люде. Ми маме трое діти, разом вшитки в згоді жиєме і взаємно собі всі помагаме. Они не ходили до української школи, бо ей близко не било, а далеко, 40 км, не мав я змоги їх возити. Сам я їх вчив, жеби могли писати і читати по-свойому - і знают. Андрій має 39 років, женатий з лемкинью, котра приїхала до Канади од Любіна. Обоє працюют, він в тій фабриці, де і я, але в бюрі. Вродилося їм двоє діти. Ми вшитки бесідуєме з дітми по-лемківски, бо є дуже важне, штоби діти од хвилі, коли починают бесідувати, почули од родичів рідну мову, а тим більше в нас в Канаді, де є велика ріжниця медже нашом і англійском мовом. Коли діти навчатся найперше бесідувати англійском мовом, то они пропадут, вироснут без патріотизму до свого народу – безбатченками - і повекшат англійскомовне населеня Канади. Петро (36 років) закінчив школу і самодільно працює, Галя (24 роки) також має працю. Обоє мешкают разом з нами.

До греко-католицької церкви маме 15 км. При церкви дотепер не било зорганізованого житя. Тепер пришов молодий священик і зачав організувати духове й товариске житя, почав од молодих. Вчит їх співати і сходитися на ріжни урочистости, святкування, в церкви почали краще співати і думам, што буде добрі. Маме дві Служби Божи. Єдна по-українски, а друга по-англійски, а в літі - єдна

двомовна, бо частина старої еміграції і тоти, што там ся народили, привикли до державної мови.

- Ви спонсор того гарного пам’ятника Боднарчанам, котрий гнеска посвячено. Оповідте дашто читачам „Ватри” о тим суспільним ділі, а оно най буде прикладом для інших.

- То єст тото, што-м зміг я офірувати на пам’ятку моїх односельчан, а й не лем... Розмавляли-зме з жінком, бо помагали-зме для Розділя при ремонті церкви і она повідає: „Помогли-зме для мойой церкви, то тепер поможе твоему селу Боднарці”. Разом зме тото зробили, бо долучилися до нас й наши діти, а они могли, бо всі працюют. Тот пам’ятник не буде для нас, але буде припоминав, же ми ту жили з давен-давна, жиєме і будеме жити, бо декотри заперечают, што нас ту не било. Я мав 3 роки і не пам’ятам вигнання в 1947 р., але родиче впоїли в мене тото вшитко, што наше, і буду пам’ятав аж до смерти. Моїм прагненьом є, жеби тота наша церква в Боднарці хоц кілька разів в році почула наш спів – так як гнеска, жеби ожили ей мури, жеби лемки молилися в ній, хоц лем на наши вельки свята.

В організації днеснього свята велика заслуга п. Андрія Климаша, він вшитко залатвляв: як робити пам’ятник, вибрав проєкт, а зо мною лем узгідняв вшитки зв’язани з тим праці, а формальности він полагоджував, за што я йому дуже вдячний. Декотрим ся не подобали написи на таблиці, бо написано, наша лемківська земля. Я тверджу, же біла од віків і до ней маме право, хоц нас насильно ей позбавили не з нашої вини. Мислю, же тоти, што таке горе нам придумали, юж вшитки одишли з того світу і не зможут никого так скривдити. А ми повинни жити зо вшиткими в згоді, так по-божому, пам’ятати минуле, але жити майбутнім.

- Дякую за розмову. Хай Вам щастить!

П. Шафран

Дякую!

В попереднім номері „Ватри” мав єм велику приємність найтисся зо своїма статтями серед так знаменитих наших письменників як Теодор Кузяк і Семан Мадзелян. Увірте мі, то барз приємне! Творчість обох панів є мі барз близка, бо приближат Лемківщину таку, якої я не пам’ятам - яком біла колиси, в часах їх дитинства і молодих років. Приближают они нам своє житя в рідних селах... „Бортне, то моє рідне село, в котрому я родився, де промайнуло дитинство моє босоноге” - так писав Т. Кузяк в „Над Бугом і Нарвою” 6/2004. Думам, же так як для автора тих слів, так і для кожного з нас найприємнішими хвилями в життю є наше дитинство. Додати треба, же для обох авторів молоді роки остали скорочени. Причином біла II світова війна, котра принесла цілому світу дуже зла.

Минула війна, оба панове як „добровольці” щасливі вертають до родинних хиж, не припущаючи, же іщи не конец злого. Зас наступила трагічна акція „Вісла”, котрой сумну 60-ту річницю обходити будеме в тому році.

Теодор Кузяк є автором збірників оповідань „Давно то были часы” (1999 р.) і „Догасаюча ватра” (2001 р.), в котрих замістив ряд оповідань з рідной Лемківщини. Сут то оповідання, оперти на особистих пережитях, таки жартівливи, котри розвеселят кожного. Але авторови не ходит лем о сміх. Часто дає нам лемкам, головні молодим, даяки справи під розвагу. В оповіданю „Легенда о збійнику Сипку” пише: „Тото місце люде називають «Сипковом поляном» або «На Сипках». Гнес лем пару осіб тоту назву памятают. Минут роки, тоты люде одыйдут, а званя того місця загине так, як гине наша Лемківщина”. Чи загине, а ми разом з ньом - то залежит лем од нас самих од никого іншого. Наша доля, наша культура й наше „я” в наших руках.

З творчостью п. Семана Мадзеляна зустрітися можна, як і в припадку п. Теодора на сторінках нашої преси, де автор замістив велику кількість своїх спогадів. Ширши спогади читачи можут найти в опрацюваню виданим през Вроцлавский Університет „Mniejszości w warunkach zagrożenia – Pamięniki Łemków” під ред. В. Сітка, де п. Семан замістив свою „Spowiedź z nie popełnionych grzechów”. Але передовсім творчіст п. Мадзеляна то „Смак доли”, (виданий видавництвом „Загорода” В. Грабана в 2000 р.). В тим збірнику оповідань автор представив нам свою нележку дорогу през житя. Дорогу, котра вела його през два континенти й пару держав світу. Якби шлях той дороги залежав од п. Семана, то, думам, же все провадив би до його рідной Білцареви під улюблену гору Зелярку, але окрутна доля справила інакше. В іншим своїм виданю, посвяченим творчості свого покійного

Брата („Лемківщина в творчості Василя Мадзеляна”, Львів 1993) п. Семан звертатся до свого покоління при гравюрі з зображиньом акції „Вісла”: „Лемку, брате рідний, кед жиєш іщи в декотрім кутку нашої планети, кед іщи цівком не скаменіло ті серце, а бив єс свідком тамтих страшних років, опиш тото в Памятковій книзі, змалюй в лемківской іконі, оповіч своїм і чужим внукам, сусідам, бо то твій святий обовязок пред твоім великим українським народом”. В описі іншої гравюри „За велику млаку”, котра передствалят нам еміграційну долю наших предків прочитає: „(...)трапила ся нагода емігрувати, лемко брав на себе великий риск – жити або ні. Прошався з родиною, рідним гірским селом і з малим вузликом пінязи в кишені та великим мішком на плечах, віддавався до рук незнайомого агента, який з того моменту мав стати його тимчасовим опікуном”. Така била доля тисячи лемків з праві кожної лемківской родини. Виїжджали з надійом поліпшити долю свою і своїх діти. В 1947 р. їх надія і доробок перешли в посідання осадників і державних лісів. Они обняли в посідання тото, на што лемки тяжко робили в горах і на еміграції, а залишити мусіли не своїм дітям і внукам, а чужим. Думам, же тіж од інших читачів, долучамся до ювілейних побажань для пана Теодора з нагоди його 80-той річниці народин (24.12.1926). Перепрашам, пане Теодоре, же спізнени, але глибоко щири. Жичу Вам кріпкого здоров'я і міцного пера. Для пана Семана переказую тоти сами побажання з нагоди 85-той річниці народин (18.02.1922).

За творчіст Вашу, дороги наши літерати, виражам велику подяку християнським „Боже заплаат”. Дякую! Тим одним словом, може, не виповім вшиткого, але то щире слово з серця, любителя Вашой творчости. За дотеперішню творчіст дякую і о наступну прошу!

Христофор Бибель

Український Вільний Університет в Мюнхені

УВУ в Мюнхені, де можна отримати магістерську та докторську освіту, прагне залучити нових студентів для навчання, особливо з-поміж емігрантів “четвертої хвилі”. Я бачу в цій багатотисячній армії високоосвічених українських мігрантів, розкиданих по цілому світі, сотні потенційних студентів УВУ. Вважаю, що Український Вільний Університет заслуговує на постійну увагу Українських часописів діаспори. З приємністю хотів би довідатись про відгуки Ваших читачів на запропоновану тему. Щиро вдячний за Вашу підтримку.

З повагою,

Микола Мерец, докторант факультету
Державних та економічних наук

(Про УВУ у Мюнхені див. „Ватра” нр 1(52) - ред.)

З життя взяте

*Може допоможе нашим людям
вернути у своє минуле
і задуматися над тим, що було,
що є і що буде*

Сьогодні хочу розказати про один епізод, який став дороговказом у моє майбутнє. В хаті, та не тільки в хаті, всі ми між собою говорили по-українськи (правду кажучи, ми говорили по-свому, це значить мовою нашого села, мовою нашого рідного Надсяння). Наші люди між собою всі говорили по-свому. Ніхто не говорив польською мовою. Коли мені було сім років, я пішов до школи. Звичайно, до польської школи, бо наших тоді і ще довго потім не було. В школі я перебував з дітьми, які вважали себе поляками, хоч їхні батьки були, як то вони про себе говорили: “з-за Буга”, хоч, правду кажучи, вони були з-за Сяну - з Тернопільщини і Івано-Франківщини. З часом я почав приносити додому чим раз більше польських слів. Батьки часто говорили мені, щоб я в хаті не говорив польською мовою, бо ми українці, не поляки. Все ж я більше і більше тих слів, немилих батькам, до хати приносив. Нині пригадую собі такий момент. Я підійшов до свого тата і висловив якийсь прохання польською мовою. Тато тоді виконували якусь свою працю біля хати і на моє прохання ні одним словом не відізнались. Я заговорив до них другий і третій раз. А вони - нічого. Відвернулись від мене і мовчали. Я забув про все і побіг на подвір'я до ровесників забавлятися. Проминуло трошки часу і я знову підбіг з проханням до свого тата. Черговий раз заговорив до них польською мовою. Не було жодної реакції. Тато займались своєю роботою, а на мене не звертали зовсім уваги. Тоді я подумав, що щось тут не так. Тато, який до сьогодні так багато зі мною говорив, розповідав про різні цікаві речі, стільки казок мені розповідав, раптово перестав зі мною говорити. Ще вчора брав мене і сажав на коліна та співав різні пісні. Раптом замовк. Тоді я побіг до мами, яка була в хаті і варила обід. Я питаю її:

- Мамо, чому тато зі мною не хоче говорити? Я їх прошу про те чи інше, а вони, якби мене взагалі не чули. А мама на це:

- Тато тебе чує, тільки він тебе не розуміє.

- Як то не розуміє? Та ж я говорив до нього голосно і виразно.

- Бачиш, ми всі між собою говоримо по-свому, бо ми всі свої, ми українці. Ти, мабуть, не наш, якщо ти в хаті до нас, а особливо до тата, говориш по-польськи.

Пригадую собі, що я тоді розплакався, і це мене так зворушило, так заболіло, що з того дня я до тата не заговорив інакше, як по-свому. Я виріс, здобув середню освіту. Працював на підприємстві, де були самі поляки. Я міг стояти з товаришами – поляками, але коли тато підійшли до мене і заговорили до мене по-свому, то я такою самою мовою відповідав їм. Так було до останніх годин їхнього життя. Завжди тим, хто вирішував якою мовою говорити, були тато.

І хоч від того дня проминуло біля шістдесяти років, я в думках, тоді коли говорю зі своїми синами і внуками пригадую подію, якої ніколи не забуду.

Василь Шляхтич

* * *

Повідають: Пшемків - столиця лемків

Давно вже ми нічого не читали в „Ватрі” про Пшемків і тому я хочу щось коротко написати про деякі імпрези, які відбуваються в „столиці лемків” і в яких не бракує лемківських акцентів. Кожного року в місяці червні проходять святкування з нагоди „Днів Пшемкова”, під час яких виступають лемківські ансамблі, а у вересні Пшемків стає центром обходів під назвою „Свято меду і вина”. На ті дні до нас приїжджають бджолярі майже з усієї Польщі. Показують і продають вироби зі своїх пасік. Головне торжество розпочинається в неділю Службою Божою в одному з 4 храмів міста. Минулого року урочиста Св. Літургія була в православній церкві, а цього року - черга на гр.-кат. парафію. Під кінець служби парохі всіх конфесій посвячують продукти, які приготували власники вуликів, а потім під звуки оркестру з прапорами „Союзу Бждолярів” походом ідуть до місцевого парку. На сцені починаються виступи й конкурси. Кожного року, щоб підкреслити лемківський характер міста, організатори запрошують на сцену наші колективи. Співає і танцює „Кичера”, „Окмел”, „Ластівочка” і „Смерек”. На закінчення цих святкувань незалежна комісія оцінює, з якої пасіки є найкращий мед. У минулому році перше місце і золоту медаль здобув п. Ярослав Хом'як з Висової. Його батько повернувся з заходу з пов. Шпротава до села Ганчова. Другу нагороду і срібну медаль одержав теперішній мешканець колись лемківського села Кам'яна. Славне воно тепер не лише в Польщі, бо тут від 1990 року міститься Центр світової апітерації. Нагороджений хвалив свої продукти, бо вони

лікують різні хвороби. На вивісці при своєму кіоску написав, що мед з давньої Лемківщини, з села Кам'яна. У тому селі від 1945 року нікого з лемків немає, бо всі вони виїхали на схід, аж на Полтавщину. У розмові з нагородженим я признався, що колишню Кам'яну та її жителів знаю, бо тоді, коли вони покидали свої хати, мені було 12 років, а мої батьки мали там 17 гектарів майже самого великого лісу. Мешкали ми в недалекій Фльоринці. Коли я з ним прощався та склав йому gratуляції, тоді він дуже вдоволений показав мені медаль, а також дав для мене слоїк меду. Була в мене нагода майже по 60-тих роках покоштувати продукту з мого лісу, бо в Кам'яній бджоли приносять лісовий нектар, з якого творять солодкий і смачний лік.

Тепер хочу повернутися до більш актуальних і приємних справ. Останніми тижнями читачі нашої преси діляться спогадами з минулих Маланок. У Пшемкові також кожного року в цей час відбуваються танцювальні заходи. Танці розпочались в 1994 році, коли Комітет будови гр.-кат. церкви організував першу забаву, а потім ініціативу підхопили інші: православна парафія і Товарищина Лемків. З того часу з'явилася необхідність узгодити між собою, хто і в якому терміні буде робити імпрезу, але до конфлікту не доходило. У минулих двох роках Маланки провело СЛ, а остатню - парафіяльна рада гр.-кат. церкви. Початково була непевність, чи забаву вдасться, бо хоч термін був зручний /субота/, а також погода нічим не нагадувала зиму, то ми не знали, чи наші приготування не будуть дещо даремні, чи любителі танцю до Пшемкова загорять, бо в інших сусідніх містах вже скоріше були повідомлення, що там також в той сам день будуть гуляння /Лігниця, Любін, Громадка, Лешно Горішне /Гурне/. Танці почались о 20 год. Вже в короткому часі наші страхи виявились безпідставними, бо скоро всі місця при столах були заповнені. До танців гарно грав і співав родинний 6-особовий оркестр Бочневичів "Окмел". Зал був гарно прикрашений. На головній стіні сцени великими буквами написано „МАЛАНКА”, а в центрі знаходився великий годинник /розміром 1 x 1 м - аматорське виконання/, який точно показував не лише години і хвилини, а також і секунди. Коли вже наближався Новий рік, а годинник показував, що залишилось тільки 10 секунд, тоді капела перестала грати, один з музикантів почав

рахувати від 10 до 0, а на сцені згасла цифра 2006 а загорілася 2007. "Окмел" заінтонував співати разом з танцюристами „Многая літа". Співано на різні мелодії і голоси. Всі, тримаючи в руках келихи з шампанським, почали складати один одному побажання незалежно від того, хто які мав національні та релігійні погляди. Від імені музик до учасників забави звернувся з побажаннями п. Адам Бочневич. Побажання доброго здоров'я і щасливо дочекати до наступного року склав всім від імені організаторів /парафіяльної ради/ п. Богдан Пупчик. У перервах між танцями були деякі атракції: концерти на замовлення, а також нагороди для дівчат за щасливий номер на шоколадці. Нагороджені підходили до мікрофону і там розповідали, хто вони, звідки прибули і мусіли щось заспівати. Час скоро минав при часто шалених танцях, а годинник показував вже 5 год. і треба було закінчувати веселу імпрезу, а немало гостей хотіло ще далі бавитись. Всі поверталися до своїх домів - були задоволені, що мали нагоду весело вітати Новий 2007 рік. Наша молодь, яка часто сурово оцінює музикантів, до пшемківського грання не мала жалю. Інші, які повернулись з Маланок в сусідніх містах, часто нарікали і запевняли, що більше туди не пойдуть. Чуже хвалите, свого не знаєте! Після закінчення забави для організаторів залишилось ще багато праці, бо треба було допровадити зал до порядку. В неділю почала грати Велика Оркестра Святочної Помочи п. Є.Овсяка. Ми раділи, що так весело почався для нас 2007 р., але нас, старших віком, непокоїть те, що наша молодь часто між собою розмовляє чужою мовою. Знаємо добре, яка була мета примусового виселення нас, щоб нас скоро асимілювати /полонізувати/. У цьому році припадає 60-та річниця ганебної акції „Вісла". Авторам, тим зліва і права, не все пішло по їх думці. Деякі польські політики вже в 1947 р. пророкували що за 30 років після депортації та запровадження національного і релігійного терору нас вже не буде. Але, на щастя, так не сталось, хоч, як відомо, тепер не бракує тих, які прагнуть нас непокоїти. Цьогорічні Маланки, інші народні імпрези та церковно-релігійні торжества в новопобудованих церквах /але на чужині/ свідчать, що ми надалі хочемо бути собою. Про це мусимо самі задбати, взаємно себе шанувати, жити в згоді, бо історія нас вчить, що на велику поміч з боку інших не можемо розраховувати.

Л.І.

Мала родина

Одного разу родина – чоловік з дружиною і 12-річним сином вирішили подорожувати і пізнавати країни. Отак вони вибралися у світ. Коли прийшли у перше село, то люди їхній прихід прокоментували:

- Подивіться на того нечемного хлопчиська... він на ослі, а бідні змучені батьки йдуть пішки. Що вони таке дозволяють!

Дружина каже чоловікові:

- Не дозволимо так погано говорити про нашого сина.

Чоловік зняв сина і сам сів на осла. Прийшли до другого села. Люди стали бурмотіти:

- Подивись на того нечемного батька.

Примусив дружину й сина йти пішки, а сам їде на ослові!

Чоловік зліз з осла і висадив на нього дружину, а сам з сином вів осла за вуздочку. Прийшли до третього села, а люди й тут почали коментувати:

- Бідний чоловік! Після важкої цілоденної праці, дозволяє дружині сидіти на ослі. А бідний хлопець! Яку неблагородну матір має дитина!

Тому вирішили сісти на осла всі. І вирушили в дорогу. Коли дійшли до четвертого села, почули, що про них кажуть люди:

- От, тварюки. Більші тварюки, ніж сам осел, який їх несе. Вони його замучать на смерть, замість того, щоб злізти з нього і поряд нього крокувати.

В наступному селі вони вже не знали, чи вірити власним вухам, коли почули:

- Дивись, оце троє ідіотів, які йдуть пішки, хоч мають осла, який їх може нести!

Висновок: Завжди будуть тебе критикувати, будуть про тебе погано говорити і важко буде зустріти когось, хто тебе візьме за такого, яким ти є.

Тому: Живи за своєю вірою. Роби те, що тобі радить серце... те, що хочеш... Людське життя, мов театральна вистава, яку грають без попередньої проби. Співай, смійся, танцюй, кохай... і живи інтенсивно у кожен момент твого життя... Заки впаде занавіса і вистава закінчиться без оплесків (Чарльз Чаплін).

Кажуть: Вистачає хвилини, щоб звернути увагу на людину; години, щоб вона стала для вас симпатичною; день, щоб закохатися, але не вистачає всього життя, щоб її забути!

Поважай час, визначений тобі на життя.

Приятель є сонцем, яке не заходить!

Наша родина

(Закінчення)

Тут, у с. Підзамочок, четверо дітей пішли до школи, а двоє були ще малі. Батьки записалися в колгосп. За один день роботи в колгоспі людині записували в колгоспному журналі один трудовдень, за який давали дуже мізерну плату. Коли моя мама отримала „Пенсійне посвідчення”, то в ньому було записано, що місячна пенсія становить 12,0 крб., а середньомісячний заробіток – 30 коп. Як же прогудувати і одягнути дітей, особливо тих, що пішли до школи?

На нашому подвір'ї ріс ясен – високий, рівний і гарний. Старший брат мріяв з нього зробити собі лижі (нарти), але тато з нього поробив нам дерев'янки, щоб ми мали в чому ходити в школу. Дерев'янки – це такі саморобні черевики, в яких підошва повністю дерев'яна і до неї цвяхами прибивається шкіряний верх із якихось черевиків. І все – взуття готове. У таких черевиках взимку було тепло, тільки що трошки важко ходити, бо підошви зовсім не згиналися. У таких дерев'янках тоді в школу ходило більше половини хлопців у нашому селі. Отже, таке скрутне становище було тоді в дуже багатьох родинах. Рік 1946 був сухий, урожай був дуже мізерний, тому люди в 1946 та в 1947 рр. переживали голод та ще організований Москвою голодомор.

Місцевим людям трохи легше було, тому що якийсь запас все ж таки був з минулого року. А нашим людям, які тільки що приїхали, дуже й дуже важко було пережити ці два роки. А тут ще й уряд Радянського Союзу замість того, щоб допомагати своєму народові вийти з кризи, робив усе, щоб поглибити голодовку з метою знищення найбільш свідомого українського елемента.

Тому мені хочеться коротко висвітлити цей нелегкий період життя наших людей. Відповідно до директив московського центру в неурожайному

1946 р. Україна мала здати державі 340 млн. пудів зерна (55 млн. тон). Потім М. Хрущов у своїх мемуарах зазначав, що це був не виправдано високий план на той час. Отже, Москва знала, що Україна фізично не спроможна виконати такий план. Істотна нестача хліба, невидача зерна і грошей колгоспникам за трудовні спричинили в Україні голод, але Й. Сталін та А. Жданов дають директиву, щоб рішуче і силою відбирали хліб у селян, а приховувачів хліба судили. Для вилучення зерна у селян відправляється близько 11,5 тис. уповноважених. Однак, навіть при вилученні зерна план хлібозаготівель у 1946 році було виконано лише на 62,4%. Одночасно з позбавленням хліба власного населення зростає експорт зерна до країн Європи: Болгарії, Польщі, Румунії, Угорщини, Чехословаччини, а також Франції та Фінляндії, де також була посуха (2,5 млн. тон у 1946-1947 рр.). Здавши все державі, люди змушені були їсти жолуді, жом, дрібних гризунів, листя та цвіт акації, лободу.

Церква в Бодаках

Своєрідним делікатесом стала макуха. Голодуючі хлібороби не мали права збирати на колгоспному полі навіть колоски. 90% кримінальних справ, що розглядалися судами в 1947 році, були справами про крадіж колосків рядовими колгоспниками.

Рік голоду в Західній Україні припав на весну і літо 1947 року. До цієї біди долучився голод у Молдавії і на сході України. Сотні „східняків” і молдаван переходили до нашого краю, згрібаючи на полях посіви, викопуючи посаджену картоплю та іншу городину. Мені, дев'ятирічній дитині, довелося бути свідком того, як один молдаванин, що таки дістався якось до нашого села Підзамочок, розповідав про це. Справа в тому, що тоді селянам було заборонено видавати паспорти й інші документи, що могли засвідчити особу, а без таких документів не можна було купити квиток ні на поїзд, ні на інший транспорт. Таким чином люди були „прив'язані” до свого села й тільки пішки могли мандрувати в пошуках кращої долі. Цей молдаванин розповідав, що вони збиралися групами й пішки йшли з Молдавії в Україну. Але при переході багато

Школа в Бодаках

людей гинуло в полях голодною смертю. Спочатку їх загрібали в землю і йшли далі, але потім люди від голоду були вже в такому стані, що доходило до людодівства. Вони всі між собою були знайомі і усвідомлювали, яке зло чинять, тому домовлялися йти далеко один від одного, щоб не було видно, коли хто впаде. Але голод примушував кожного тримати інших в полі зору, бо коли хтось падав, то всі сходилися біля нього. Про такі страшні речі цей молдаванин розповідав цілий вечір, тільки просив, щоб його не запитували, чи він також був канібалом. Голод забрав понад 1 млн переважно хліборобів.

Пригадую, як не було чим варити їсти й опалювати приміщення взимку, і батько зі старшим братом були змушені йти ввечері в колгоспний сад корчувати пні. Адже ж було заборонено навіть пні корчувати! Інколи батько брав мене з собою, бо мені було дуже цікаво. Вибирали найбільший пень, щоб дров було побільше, потім цілу ніч мучились, поки викорчували і донесли додому. Так тяжко приходилось нашим батькам працювати, щоб своїх дітей якось утримувати. Але потім діти повиростали, почали працювати і життя нашої родини ніби трохи покращилось. З часом у цьому ж селі повиходили заміж і побудували свої хати сестри Люба, Тоня і Анна, а Дмитро жив у батьківській хаті. Наймолодшого брата Ярослава доля закинула в м. Київ, де він одружився і в його сім'ї народилося дві дочки. В Люби і Анни також по двоє дітей, у Тоні – три дочки.

А в мене, автора цих рядків, ще змалку була мрія побачити, як люди живуть в різних куточках нашої землі, тобто якимось чином побачити весь світ. Хочу подякувати Господу Богу за те, що Він багато допомагав мені в цьому й завжди надавав мені шанс вижити в екстремальних випадках.

Закінчивши сьомий клас в селі Підзамочок, я вступив до Дрогобицького нафтового технікуму. Тут, поряд з навчанням, я велику увагу приділяв фізичній культурі і на третьому курсі став чемпіоном Дрогобицької області із штанги. Це в подальшому житті мені значно допомагало в психологічному аспекті. У 1957 р. я закінчив

технікум і був направлений на роботу до Росії. Потім три з половиною роки був у Закавказзі. Дуже мені сподобалася Араратська долина у Вірменії. Тут росте все: і те що в тропіках, і те що в середній смузі, а люди (курди) чомусь бідно живуть. Тут, у курдському селі, ми зустріли українку, якій тоді було 70 років. Вона нам прекрасно все розповіла про їхнє життя-буття. Але найбільше мені довелося спілкуватися з грузинами - це прекрасні люди. Коли ти з ними подружився, то вони готові тобі віддати все і в усьому допомогти.

Потім доля закинула мене на Урал. Тут у тайзі, дев'яносто кілометрів від обласного центру, ми розробляли нове нафтове родовище. В 1962 році з Уралу я приїхав до Львова, де закінчив політехнічний інститут. Після закінчення працював інженером, а потім начальником відділу в нафтовій промисловості. Працював також в обласному управлінні з преси і в Івано-Франківському відділі Львівського відділення інституту економіки Академії наук України. За цей час з метою виконання науково-дослідних робіт мені поталанило побувати в багатьох республіках, познайомитися з культурою і життям людей Башкирії, Татарії, Казахстану, Латвії і безперечно всієї України. Але найголовнішим у своєму житті я вважаю виховання своєї дочки Надії.

Слід відмітити, що с. Підзамочок майже повністю заселено депортованими з Польщі лемками. Тому тут зберігались і зберігаються лемківські звичаї і традиції. Майже відразу після депортації тут було організовано спочатку лемківський хор, а потім було створено цілий гурток лемківської художньої самодіяльності з досить широким репертуаром. Гурток виконує лемківські пісні, в різних виставах показує побут і культуру лемків. На сцені майже повністю відтворює лемківські вечорниці.

Лемківський художній колектив с. Підзамочок виступав не тільки в Тернопільській області, а й багато разів їздив на святкування Лемківської Ватри в Польщу, а також виступав не один раз у Львові, Івано-Франківську і Києві.

Мені, Івану Дикому, пощастило в своєму житті зустріти двох також депортованих односельців – Михайла Шкирпана (1934 р. нар.) і Степана Валевського (1932 р. нар.). Доля в них склалася по різному.

Михайло Шкирпан був депортований на західні польські землі. Тепер він проживає в м. Вроцлаві. Майже щороку пан Михайло приїжджає на власній машині до Бодаків і каже, що в рідних Карпатах із задоволенням відпочиває і фізично, і духовно. Познайомились ми з Михайлом Шкирпаном в с. Вапенне у нашої тьоті Югаски. Скоро з'ясувалося, що тьотя Югаска є і моя рідня,

і Михайла. Ми обидва прагнули якомога краще ознайомитися з нашою Лемківщиною. Перший туристичний похід запланували розпочати з с. Вапенне по самому гребеню гори Корнута до сіл Свіржова Руська, Святкова Велика, Святкова Мала, обійшовши по горах села Бодаки і Бортне. В цих лісах я ще не бував, тому для мене тут було все цікаве, а ще нас зваблювали смачні достиглі ягоди яфир і ожини. Я був упевнений, що Михайло добре знає ці ліси. Під вечір, коли ми втратили орієнтир куди нам далі йти, я запитав у Михайла, чи він бував у цьому лісі раніше, а він відповів, що був 20 років тому. За 20 років ліс значно змінився і нам у сутінках важко було вийти на якесь село. Але вже пізно ввечері нам вдалося вийти до Бортного. Наступного дня ми продовжили свій похід до сіл Свіржова і Святкова. Коли ми прийшли на те місце, де мало бути с. Свіржова, то ми не побачили ані найменших ознак села. Немає там не тільки хат, немає навіть залишків фундаментів і слідів, де був цвинтар. Після депортації село загинуло, зникло. Все заросло травою. Довго ми ходили, сумуючи, по пустинях колишньої Свіржови. А потім, уже іншим маршрутом, через Бортнянські, Бодацькі й Мацинські гори, повернулись у с. Вапенне.

Майже кожного року ми ходили різними маршрутами, знайомились із життям наших людей. Приємно відмітити, що багато наших депортованих людей різними шляхами зуміли повернутися на свої рідні землі. Переважна більшість із них побудували нові хати і змогли не тільки відродити свої господарства, але й зробити їх більш потужними за рахунок сучасної сільськогосподарської техніки. Це наводить на думку, що, якщо би створити відповідні умови, то наші люди здатні відродити всю нашу Лемківщину. Дуже хочеться відмітити доброту і гостинність лемків, адже ж у всіх родин, де ми побували, нас пригощали всім, чим хата багата.

Степан Валевський був депортований також, як і наша родина, в Полтавську обл. Але нас розселили по різних районах, і ми втратили всякі зв'язки. Зараз п. Степан - член спілки архітекторів України - проживає в м. Івано-Франківську. За досягнення в області архітектури отримав Державну премію в 1999 р. Отримав також першу премію за виготовлення проекту обладнання співочого поля Лемківської Ватри в Ждині.

Мені хочеться підкреслити, що наші люди працьовиті і здібні. І хоча їх доля зірвала з рідної землі і закинула фактично на чужину, вони зуміли не тільки вижити, але й зайняти своє достойне місце в суспільстві. Наш люд ніколи не забуває свою рідну Лемківщину, адже ж там я їх зустрів і познайомився з ними декілька років тому.

Іван Дикий

Символічне значення мала так звана „чортова дюжина” - 13. Це число у багатьох народів символізувало смерть і водночас початок нового життя. Чому? Бо воно порушувало числову цілісність, а отже було небезпечно, зле.

13

Як не парадоксально, але в **Давній Русі 13** мало священне, божественне забарвлення. Свідченням цього є те, що найголовніший храм Софія Київська мала рівно **13** куполів !!!
Словник символів, О.Потапенко

ПараДокс ИСимВолиВ

Слова, знаки, річи, крім свого нормального значиня (напр. ефір - розпушальник, лис - звіря), мають тіж друге укрите значиня зване. конотацийним, зв'язане з тим першим Perez якогору асоціацію чи то правдиву чи стереотипову (ефір - ульотність, лис - хитрість). О кілко безпосередне значиня тих слів найчастійше ся не змінят, о тілко значиня стереотипове - символічне - без довги століття може змінитися діаметральні.

Хочу представити пару символів, котри діаметральні змінили своє значиня, або котри сут постерігани цілковито інакше в ріжних середовищах.

Червоно-чорний прапор для кожного українця то відзнака бандерівців, патріотизму-націоналізму, а напр. для якогору англика то відзнака анархії панк-рока - дві протилежні орієнтації політични (має то свою перевагу, бо де би ся з таким прапором не показав, там візмут за свого, но хибаль же на Ватрі, коли декотрим спольонізуваним лемкам вадит і сам український прапор).

Служит за символіку сатани, магії, сект, окультизму, єдним словом - вшиткого чого треба ся вистерігати.

Пентаграм

Перши християне віділи в нім знак п'ятьох ран Христа; зас для стародавних греків пентаграм означав гармонію.

Свастика – перша асоціація то: Гітлер, голокауст, війна, - але тот знак, символ сонця, грецький хрест, який символізує розвиток; появлятс в ріжних функціях од часів прегісторичних як магічний або релігійний символ, як напр. військова відзнака фінських льотників в роках 1918-1944, котри з нацизмом маот лем тілко вcпільного, же воювали зо Сталіном.

Тепер найважнійше питання чом о тім пишу? Бо хочу показати, же фанатичне прив'язання до символів не має більшого сенсу. Символи помагают виобразити, засоціювати того, што є за нима (ідеї, держави, місця і т.д.), але не можут прецін го заступити.

То ся тичит тіж церковних символів, а може їх передовсім. На мою думку, надмірне прив'язання до ритуальних предметів, їх обожнювання суперечит Біблії. В VIII-IX століттях християне здерали навіт фарбу з ікон, бо вірили, же поможе їм она виздоровіти. В результаті тот переглорифікований культ ікон спричинив велику гісторичну завірюху – страшні роки іконоборства – руйнування ікон у Візантії.

Тоти церковни символи маот нам помагати в молитві, а не заступляти Бога. Жеби часом не вишло, же хтоси молитс до образу. Ціла символіка церковна: співи, літургії, храми, хрести, санктварії, свята - то лем форма – гарний, важний елемент нашої християнської традиції, але повноту Церкви дає так напавду елемент духовний: віра, молитва, любов, милосердя.

І так єст з кожного типу символами - то таки візитівки, яки керуют нас, на властиву дорогу. Загальні, символи, чи то релігійни, чи народни, культурови - то якогору роду “скрути”, котри позволяют на широку інтерпретацію, кажди інакше то видит, інакше розуміє, а при тім вшитки з даного суспільства будут знати менше більше о што ходит. То така ошадність слів, паперю і часу.

Але чи шанування таких символів для їх самих має сенс? Символи сут важни, але не важнійши як того, што представляют.

Григорій Ротко

Для Великого Сусіда з Півночи єден зо знаків стратегічного сепаратизму як форми натиску і інгеренції в суверенність сусідніх держав (Придністров'я - Молдавія, Абхазія - Грузія, Закарпаття - Україна ...)

Герб Закарпатской України, то герб області (województwa), який на своїм рамени носит закарпатський сторож права. Для України то єй складовий елемент, символ ненарушальности єй границ.

Для **карпаторосів, русинів, лемків** - ??? (каламутна вода, в якій медвід легко ловит рибу) !

По 60 роках акція „Вісла” зас примушат нас вернутися думками до подій здавало би ся історичних, одлеглих. До вигнання все підходиме з жалюм, емоціями, бо то гоїт нашу зранену людску гідніст, але чи зможе рекомпенсувати тоту велику несправедливіст?

Друкуєме календар депортації „*resztek ukraińskich*” як акції заплануваної іщи до вбивства ген. Свєрчевского, і жеби-зме не радили: „Ту зме (на Захід - ред) приїхали”!

Євген МІСИЛО

Календар акції «Вісла»

31 січня 1947 р. - голова Воєвідського комітету безпеки в Ряшеві плк. Ігнаци Вєлічко видає наказ провести облік українського населення та території Ряшівського воєвідства.

5 лютого - польський Сейм проголошує Закон про амністію для членів підпілля на час від 22 лютого до 25 квітня 1947 р. Амністія не обіймає ОУН і УПА. Як заявлено під час сеймових переговорів: „*Przebaczenie i darowanie kary dla członków UPA byłoby zupełnie niezgodne z naszym elementarnym poczuciem obowiązku wobec Państwa*», а також «*godziłoby w najbardziej żywotne interesy narodu*».

14 лютого - новоторгський староста Лєх Лєя звертається до краківського воєводи з проханням виселити лемків. Пояснює це потребою «*...stworzenia państwa jednolitego pod względem narodowościowym. (...) Aby stworzyć graniczne powiaty czysto polskimi, co leży zresztą w interesie państwa, i aby usunąć kwestię Łemków z zagadnień polityki polskiej, wskazanym by było przesiedlenie Łemków włąb Polski*».

20 лютого - заступник начальника Генерального штабу Польського війська ген. Стефан Моссор у звіті міністру національної оборони і голові Державної комісії безпеки представляє список українців з 12 повітів Ряшівського воєвідства і проект їх виселення. «*Przy rozważaniu sytuacji na terenie całego Okręgu Krakowskiego nasunął się problem resztek ukraińskich. Wiele jednostek, a nawet rodzin ukraińskich ukryło się w lasach lub miejscowościach pogranicznych na terenie Czechosłowacji i wróciło potem do swoich siedzib stanowiąc bazy dla band UPA i niebezpieczeństwo wszelkiej irredenty na przyszłość. Ponieważ Związek Radziecki nie przyjmuje już obecnie tych ludzi, wydaje się rzeczą konieczną, aby na wiosnę przeprowadzić energiczną akcję przesiedlenia tych ludzi pojedynczymi rodzinami w rozproszeniu na całych Ziemiach Odzyskanych, gdzie szybko się zasymilują*».

25 лютого - голова Воєвідської комісії безпеки в Ряшеві плк. Вєлічко пропонує виселити українців: „*Konieczne jest doprowadzenie do zupełnego końca akcji wysiedlania, zaczętej w 1945 r. Jeśli obecnie nie ma możliwości przekazania tych Ukraińców do ZSRR, to trzeba ich skierować na zachód i osiedlić w rozproszeniu, aby uniemożliwić szkodliwą działalność. Sprawa była omawiana z wojewodą, który wystąpi z odpowiednim wnioskiem do władz centralnych*».

6 березня - з пропозицією виселення лемків виступає до Державної комісії безпеки командир Краківської округи ген. Венцковський. «*Byłoby pożądanym, aby wystąpić z wnioskiem do rządu o spowodowanie przesiedlenia pozostałych jeszcze w pow. Nowy Sącz „Łemków” na teren Ziemi Odzyskanych*».

27 березня - на засіданні Державної комісії безпеки обговорено пропозицію виселення українців. Прийнято постанову, щоб міністр державної безпеки ген. Радкевич «*Sprawy dotyczące wysiedlenia Ukraińców z woj. rzeszowskiego*» представив на засіданні Політбюро Центрального комітету Польської робітничої партії.

27 березня - у секретному рапорті Оперативного відділу Генерального штабу Польського війська записано: «*Rozwiązanie zagadnienia ukraińskiego rozciągającego się na teren województwa rzeszowskiego, lubelskiego*».

Фотографії показують переселенців (з України). Они їхали до своїх до своєї держави, на «одзискани землі», могли вибрати собі на фотографіях свою подорож і осеління, доводом чого є вистава фото Бобера („Karta” nr 47/2005). Ми той можливості не мали

i części krakowskiego jest sprawą nadzwyczaj ważną, decydującą o wynikach dalszej walki z bandami UPA (...) Ponieważ ZSRR nie przyjmuje już obecnie tych ludzi na swe tereny, wydaje się rzeczą konieczną, aby przeprowadzić energiczną akcję przesiedleńczą tych ludzi pojedynczymi rodzinami na teren Ziemi Odzyskanych, gdzie mogą się szybko zasymilować».

28 березня - у засідці гине II віце-міністр національної оборони ген. Кароль Сверчевський.

29 березня - постанова Політбюро ЦК ПРП: *«W ramach akcji represyjnej wobec ludności ukraińskiej postanowiono: 1. W szybkim tempie przesiedlić Ukraińców i rodziny mieszane na tereny odzyskane (przed wszystkim Prusy płn.), nie tworząc zwartych grup i nie bliżej niż 100 km od granicy».*

29 березня - Політбюро повідомляє про свою постанову в справі виселення українців амбасадора СРСР у Варшаві Віктора Лебедева.

30 березня - Восвідський комітет безпеки в Ряшеві приймає постанову про виселення і «wprowadzenie obozów koncentracyjnych dla Ukraińców, którzy szkodzą Państwu».

11 квітня - постановою Політбюро з завданням проведення «акції української» твориться штаб оперативної групи, яку очолює ген. Моссор.

11 квітня - рапорт Оперативного відділу Генерального штабу Польського війська у справі ген. Сверчевського: *«Przynależności organizacyjnej bandy, która dokonała napadu, nie można ustalić, gdyż nikogo z uczestników nie złapano. (...) Nie wykluczone, że generał w swojej podróży był śledzony przez cały czas przez elementy dywersyjne spośród elementów reakcyjnych Polski Centralnej i zamach był przez nie organizowany właśnie w takim terenie, gdzie podejrzenie obciąża Ukraińców. Uważam za swój obowiązek podanie tego przypuszczenia, ażeby organy przeznaczone do przeprowadzenia szczegółowego śledztwa nie sugerowały się, że zbrodni dokonali faszysti ukraińscy i tylko wśród nich poszukiwali sprawców».*

16 квітня - на засіданні Державної комісії безпеки представлено проект організації «Акції спеціальної „Wschód”», згодом переіменованої на акція «Вісла», який починався від речення:

«Rozwiązać ostatecznie problem ukraiński w Polsce. W tym celu: a) Przeprowadzić w porozumieniu z Państwowym Urzędem Repatriacyjnym ewakuację z południowego i wschodniego pasa granicznego wszystkich osób narodowości ukraińskiej na ziemię północno-zachodnie, osiedlając je tam w możliwie najrzadszym rozproszeniu, b) Ewakuacją będą objęte wszystkie odcienie narodowości ukraińskiej z Łemkami włącznie (...)».

17 квітня - звіт спеціальної комісії Міністерства безпеки і оборони в справі вбивства ген. Сверчевського: *«W wyniku dotąd przeprowadzonych operacji nie ujęto nikogo ze sprawców napadu, dokonanego w dniu 28 marca 1947 r. W związku z powyższym, jak na skutek całkowitego braku agentury w podziemiu, w obecnym stanie sprawy wykluczone jest ściśle ustalenie przestępców, podłoża przestępstwa, jak również inspiratorów i organizatorów zabójstwa gen. Świerczewskiego».*

18 квітня - амбасадор Польщі в Москві повідомляє міністра закордонних справ СРСР про акцію «Вісла».

20 квітня - план дій Оперативної групи «Вісла»: *«Przystąpić niezwłocznie do ustalenia i rozpracowania inteligencji ukraińskiej, kleru ukraińskiego, którzy są głównym motorem działalności ukraińskiego podziemia. Sporządzić dokładne spisy dla całkowitego wysiedlenia jej».*

22 квітня - інструкція командування Оперативної групи «Вісла» для командира конвою транспорту з виселеними українцями: *«Nie dopuścić do kontaktów przesiedlanych z ludnością z zewnątrz. (...) W czasie całej podróży d-ca konwoju dopilnuje, aby wszystkie wagony z jednej strony były na stale zamknięte. W czasie nocy natomiast, po wieczornym sprawdzeniu stanu poszczególnych wagonów, wagony należy zamknąć z obydwu stron».*

22 квітня - у Сяноці починає «працювати» Військовий суд Оперативної групи «Вісла». Протягом трьох місяців засудив він 173 українців на смертну кару, 58 на довічне ув'язнення і 79 на кару до 15 років ув'язнення.

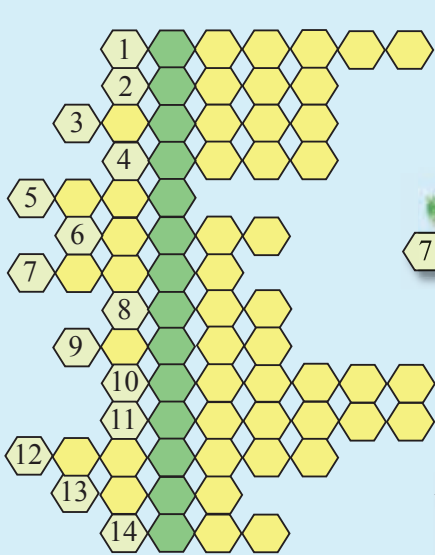
Продовження на 17 с.

і довільне місце проживання з найкращими домами, мастком, часом тваринами, які залишили виселени німці. Могли утрваляти в 1947 р. Нас подинчо розселили до зруйнованих домів, часто іщи з солом'яними стріхами, а фотографування било заборонене.

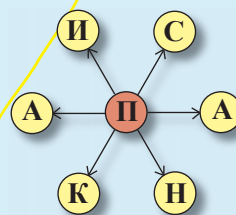
Дитяча сторінка

Кросворд

Як правильно розв'яжеш кросворд, то в зелених краточках прочитаєш слова, зв'язані з Великоднем.

Ребус

Розв'яж ребус. Зачний од букви всередині.

Скоромовки

Чорно-білий черногуз
У болото чорне вгруз.

Миші в шафі шаруділи,
шість шарфів
шерстяних з'їли.

У зливу жахливу
під кущем
Дуже змокли
жук з джмелем.

Загадка

Стоїт дуб.
На дубі - 12 галузок,
на кожній галузці
по 4 гнізда,
в кожному гнізді
- 7 птахів.
Што то є?

Пирог
перепечені,
перцем перепечені.

*Дорогі маленькі читаче!
розв'язання виштикх задань,
помічених на сторінці,
просиме присилати
на адрес Редакції!*

Усмішка

Альпініст звідуся місцевого газди:
- Як скоро вийти на ту гору?
- Почекай хвилю, зараз випущу свої собаки!

(Продовження з 15 сторінки)

23 квітня - постанова Політбюро ЦК ПРП у справі ув'язнення «podejrzanych Ukraińców» у концтаборі в Явожні.

23 квітня - інструкція командування ОГ «Вісла» для командира виселенського відділу: *«Celem umożliwienia im spokojnego życia i pracy, uniknięcia niepotrzebnych ofiar ludności cywilnej przy zwalczaniu bandytyzmu w rejonie wiosek i w samych wioskach, zarządzeniem władz naczelnych ludność zostaje przesiedlona na tereny odzyskane. Ktokolwiek z nieupoważnionych zostanie po wysiedleniu, będzie uważany za członka bandy i jako taki traktowany».*

23 квітня - інструкція командування ОГ «Вісла» для коменданта полкового збірного пункту: *«Pulkowy punkt zborny jest pierwszym etapem przesiedleńczym. Tu odbywa się pierwsza selekcja przesiedlonych. Selekcja ma na celu wyłowienie elementów wrogich i niepewnych».*

23 квітня - появляється наказ для вояків перед їх виїздом на акцію «Вісла»: *«Żołnierze! Spotkał nas ten zaszczyt niezmierny, że idziemy walczyć o prawa ludu. Matki i dzieci płaczące wzywają o pomoc swych synów w wojsku, by położyć kres działalności bandom faszystowskim spod znaku Ukraińskiej Powstańczej Armii założonej przez faszystów hitlerowskich i kierowanej przez oficerów SS».*

24 квітня - з Варшави відправлено залізничним транспортом 15 тонн колючого дроту для побудови перехідних виселенських таборів.

24 квітня - згідно з наказом командира ОГ «Вісла» починаються масові арешти українців, запідозрюваних у співпраці з УПА.

28 квітня - о год. 4.00 над раном починається акція «Вісла».

28-29 квітня - на засіданні Пленарної Конференції єпископату Польщі Примас Польщі Кардинал Август Гльонд повідомляє, що Святіший Отець іменував його делегатом для Церков східного обряду в Польщі - Греко-Католицької і Вірменської. Просить польських владик, щоб з великою розсудливістю і гідністю ставилися до греко-католиків, щоб «nawet nie dawać pozorów, że przyczyniają się do likwidacji Cerkwi». Просить також, щоб з українських церков не забирати іконостасів.

29 квітня - зі станції Куляшне від'їжджає перший транспорт з виселенцями. Це мешканці Должиці Сяніцького повіту.

1 травня - командування 9 Дивізії Польського війська повідомляє, що 1 травня в Перемишлі «w związku z rozpoczęciem nabożeństw majowych w kościele OO. Franciszkanów, jeden z księży w swym kazaniu dał wyraz głębokiego współczucia z powodu wielkiego nieszczęścia, jakie dotknęło „naszych braci», (Ukraińców?), skazanych na skutek wysiedlenia na poniewierkę i tulaczkę; wzywał on wiernych do modlitw za dotkniętych tą klęską „braci”».

9 травня - командування 7 Дивізії Польського війська повідомляє, що «Na stacjach załadowczych ludność wysiedlona dziękowała wojsku za okazaną jej pomoc i za dobre traktowanie. Wyjeżdżająca ludność smorzutnie miała wagony zielenią lub wywieszała bialo-czerwone chorągiewki».

9 травня - з Освенціма до концентраційного табору в Явожні прибуває перша група українців. В'язнем № 1 є Марія Баран, дочка Петра й Анни, нар. 10.III.1929 р. в Луковій Ліського повіту.

15 травня - краківський щоденник «Naprzód» повідомляє про акцію «Вісла». «Akcja ta z jednej strony przyczyni się w pewnej mierze do ułatwienia zwalczania band UPA, z drugiej strony doprowadzi do całkowitego przyswojenia tego elementu przez dynamiczną polskość Ziemi Odzyskanych».

22 травня - у лісі біля Лішної Сяніцького повіту розстріляно у збірній екзекуції першу групу 19 українців, засуджених на смерть Військовим судом Оперативної групи «Вісла». Серед страчених була дівчина Розалія Мілько.

27 травня - таємна, вручну написана, інструкція головного прокурора Польського війська полк. Генрика Гольдера для Військового суду Оперативної групи «Вісла»: *«Wyroki śmierci wydane przez Sąd Wojskowy Grupy „Wisła” niezwłocznie po ogłoszeniu wyroku wykonywać. Powyższe dotyczy jedynie „Upowców”».*

21 червня - у Любачові відбулася врочиста зміна назви вул. Шашкевича на ген. Сверчевського.

6 липня - наказ командування ОГ «Вісла» № 006 про створення спеціальних військових «Grup Kontrolnych», завданням яких є перевірити ще раз кожен виселену місцевість у пошуках українців: *«Sprawdzić, czy na ich terenie nie pozostały rodziny, względnie osoby, które winny być wysiedlone, lub czy nie ma uciekinierów z transportów, którzy powrócili na swe stare miejsce zamieszkania. W razie stwierdzenia takich wypadków, osoby te niezwłocznie wysiedlić i pod konwojem przekazać do najbliższych punktów załadowczych».*

15 липня - Державна комісія безпеки вирішує, щоб від 1 до 25 липня ОГ «Вісла» провела «kontrolę terenów i oczyszczenie z pozostałych resztek».

16 липня - наказ № 0010 командира ОГ «Вісла» ген. Моссора про арешт і заслання в концтабір Явожно «Ukraińców, wysiedlonych i bezprawnie powracających».

19 липня - наказ № 063 командира 7 Дивізії Польського війська полк. Бобровського: *«Wszystkich Ukraińców wysiedlonych, pojawiających się na terenie odpowiedzialności Dywizji, celem przeprowadzenia żniw - aresztować i oddać UB celem odesłania ich do obozów koncentracyjnych».*

29 липня - закінчує свою діяльність Оперативна група «Вісла». Її завдання переймає Оперативна група Краківської округи.

Презераме стари фотографії ...

■ Фото шкільних діти з 1931 р. в Гладішові по виконанню представліня – п'єси: „Сатана в бочці”. Зліва стоять вчителі: Марія і Омелян Гривни. Прізвища діти: Астряб Павлина, Бігуняк Мелянія, Ванцяк Мелянія, Вавак Іванка, Вавак Іван, Вірхнянський Миколай, Вірхнянський Теодор, № 8-Вірхнянський Іван (народ. лем. поета), Вірхнянська Марта, Гумецький, Гелета Мелянія, Галушка Павлина, Галушка Мелянія, Галушка Василь, Галушка Марія, Глива Теодозія, Глива Анна, Гривна Анна, Дзюбина Анна, № 20-Дзюбина Мелянія (по мужу Вавак, вчителька, к. Працівник Гміни жиє в Вірхні), Демчар Дмитро, Дзямба Єва, Дорчик, Жила Єва, Жила Марія, № 26-Жила Анна (по мужу Кобані, жиє в Костомлотах – власник фот.), Керенчук, Куленич, Кобані Константин, Квочка Павло, Квятко Михайло, Квятко Семан, Ковальчик Мелянія, Морох Антоніна, Морох Юлія, Майнич Йоанна, Окаль Стефан, Окаль Мелянія, Павелчак Марія, Пательчак Анна, Пованда Єва, Підляшкович Анна, Підляшкович Мелянія, Пательчак Михайло, Парагус Теодор, Парагус Мелянія, № 47-Радзік Стефан (к.працівник горлицкой адм.), Станчак Марія, Скрипак Василь, Скрипак Дарія, Сиротяк Іван, Смеречняк Ксеня, Телєп Стефан, Федорко Стефан, Фецюта Теодозія, Цар Стефан, Шмайда Михайло.

■ Теодозія Юнак з Меренів, родом з Перунки. Фото з 1940 р.

■ Фото з 1935 р. Зліва направо: Григорій Гбур, його жена Катерина з Ксенічів зо Ждині, їх син Андрий (замучений Гестапо в Яслі за приналежніст до PPR), Матрона - сестра Катерини (по мужу Журав, мама А. Журава з Костомлотів).

... і стари документи

Warszawa, 29 października 1946 r.
Nowogrodzka 30

RZECZPOSPOLITA POLSKA
MINISTERSTWO
ROLNICTWA I REFORM ROLNYCH

Nr UR/2.II.4/33

Do

Generalnego Pełnomocnika
Rzeczypospolitej Polskiej
do Spraw Repatriacji

Urząd do Spraw Repatriacji
Ludności Polaków z Z.S.R.R.
11.11.46

Departament Przeb. Ustroju Roln.
W odpowiedzi powołać się na Nr naszego pisma.
Spr. osiedlenie na terenie
Łemkowszczyzny.

w W a r s z a w i e
ul. Rakowiecka 4.

A. A.

Jak wynika z przesyłanej przy niniejszym korespondencji, dotyczącej akcji osiedleńczej na terenie Łemkowszczyzny, akcja ta napotyka na poważne trudności z powodu tego, że Łemkowie, którzy na skutek umowy z Z.S.R.R. zostali wysiedleni, obecnie wracają i usiłują objąć w posiadanie opuszczone siedziby. Na siedzibach tych w międzyczasie zostali osadzeni osiedleńcy narodowości polskiej.

Taki stan rzeczy powoduje niepożądane następstwa, w szczególności zamieszanie w planowym przeprowadzeniu akcji repatriacyjno-osiedleńczej na tym obszarze.

Nie znając powodów, które skłaniają Łemków do powrotu na stare siedziby, Ministerstwo prosi o wyjaśnienie oraz o wskazówki jak winny ustosunkować się do tego zagadnienia nasze urzędy.

2 zał.

DYREKTOR DEPARTAMENTU
[Signature]
(zał. A. Szczerba)

■ Документ з Архіву Кичери.

Вітаємо Ювіляра

Семан Мадзелян народився 18 лютого 1922 р. в Білцареві у селянській родині Василя і Александри з роду Щамбурів. Його родиче глядали хліба в Америці (там їм народилося двох старших синів Василь і Миколай). З туги за рідном Лемківщином в 1920 році повернули они до рідного села Білцареви і за два роки приходит на світ наймолодший їх син Семан, обдарований справжнім талантом письменника – лемківського патріоти. По закінчиню початкової школи в рідним селі не било Йому суджено продовжувати дальше навчання. Як наймолодший син, мав заступити батьків на дост вельким 31-гектаровим господарстві (в тим 7 га ліса).

Семан Мадзелян

В 1940 р. забирают Семана на примусови роботи в гуті кольорових метали до міста Бремен в Німеччині. В 1941 році вдалося Йому отримати перепустку і приїхати до Білцареви. Тоді постановив не вертати до роботи в Німеччину. Укривався, але за півроку польска гранатова поліція його заарештувала. Якоси родичам вдалося Семана викупити і його звільнили з арешту, але забрали до „бавдинства” в Криници і Новим Санчі, де працював до приходу фронту в 1945 р. Незадовго організуют побір „добровольців” до Червоної армії. Семана тіж мобілізуют. По дуже коротким військовим вишколі в остатніх днях війни брав участ в боях о визвоління Праги, де зостав тяжко поранений. По році часу і загоїню ран вернув з війни, але його родини юж не било в Білцареві, бо виїхала в 1945 році на Радянську Україну. Замешкав в своїй хаті в рідним селі. В 1947 році перед самим вигнаньом оженився з Євгенієм Галабуром.

Гірка доля вела Його крутима стежками в бурхливий час від санаційної ендецкой Польщи през німецку окупацію по народну Польщу, в часі якої вирвано лемків – українців з коріннями з рідной, хоч бідной, гірской землі і розметано на вічну загибель по західних землях – „одзисканих” Польщи. На тих землях декотри наши люде не хотіли самовільно піддаватися систематичній національній польонізації, почали глядати способів утримати свою тотожність. До них належала родина Семана і Євгенії Мадзелянів. Горезвісна акція „Вісла” загнала їх до Чмельова, б. Лігници. Там, на вигнаню, вродилося їм п’ятеро діти: Александра, Ольга, Володимир, Марія і Василь. Остатні троє з родинами проживають в Америці.

Од 1984 року Семан з родином переселився до США і одтамаль продовжував свою письменницьку діяльність, як постійний дописувач „Нашого слова”, „Ватри” і інших видань. Дуже часто з Америки приїжджав на наши лемківски культурни свята до Польщи, а також в Україну і все тужив за рідном Лемківщином, о чим свідчит його письменницька діяльність. „Наше слово” систематично друкує його дописи. Найцікавший з них є „Смак долі”, котрого цензура не хотіла допустити до друку, але завдяки п. А. Кобелякови (секретар редакції) вдалося надрукувати тот довгий допис на Лемківській сторінці.

Здзіслава Зегардлувна перетлумачила „Смак долі” на польску мову, а Сандецка офіцина видавнича в 1986 р. випустила книжечку з друку. Кінцеве слово без узгідніня з автором написав М. Трайдос, котрий лемків насильно хотів зробити поляками, вмавляючи їм польски призвища. В 2000 р. видавництво В. Грабана „Наша загорода” в Криници видало збірку оповідань Семана Мадзеляна „Смак долі” (134 с.). Пан Семан од початку видаваня „Ватри” до днес є вірним ей дописувачом, пише тіж до „Нашого слова”, а часом і до інших видавництв.

Будучи в Америці, Семан все тужив за рідним крайом, о чим свідчат його дописи і приїзди з-за моря до Польщи і України. За прожитих там 21 років аж 5 разів приїжджав в рідни сторони, переважно в часі лемківских свят. В 2005 р. Семан і Євгенія Мадзеляни повернулися з США і проживають з дочком Ольгом і зятьом Петром Канючком, дочком Александром і ей мужем Любомиром Федорщакот та внучком Марисьом в Чмелю на Лігниччині. Они дочекались 12 внуків і 4 правнуків.

Бажаєме Вам, Вельмишановний Семане, доброго здоров’я, щастя, радости, Божого благословення та дальшой творчой діяльності.

Будте, як все били-сте, весели і щасливи, а ми голосно співаме Вам
Многая літа !!!

Редакція „Ватри”

Об’єднання лемків

На фото з 1938 р. зліва стоять: Лукач Щипчик (Перунка), Андрій Капелянович (Білцарева), Яків Габур (Білцарева); сидят: Михайло Сапко (Брунари Нижні), Митро Куземчак (Білцарева), Семан Мадзелян (Білцарева), Микола Репела (Білцарева), який загинув в 1943 р. в Освенцімі.

Поєднаний з працею

Микола Зимомря, син Івана народився 30 листопада 1946 року в далекому гірському селі Голятин, що біля Міжгір'я на Закарпатті. Там же закінчив середню школу, а далі вчився на філологічному факультеті і факультеті іноземних мов Ужгородського університету та в Берлінському університеті ім. Гумбольдта (1969-1972). Успішно захистив кандидатську та докторську дисертації.

У зв'язку з розмаїттям творчих зацікавлень важко дійти висновку, яким темам досліджень ювіляра віддати перевагу. Вони різноманітні, його бібліографічні покажчики містять близько тисячі позицій. Микола Зимомря своїми дослідженнями збагачує аналіз творчості Т. Шевченка, І. Франка, О. Кобилянської, М. Вовчка. Видатне місце мають в них змістовні нариси про діячів, пов'язаних із Карпатським краєм. Між іншими, Михайла Лучкая, Олександра Духновича, Августина Волошина (останній дочекався монографічного дослідження). Він - редактор чималої кількості збірок, автор багатьох ґрунтовних передмов до статей про історичне й культурне минуле Закарпаття.

Працюючи від 1993 року на теренах Польщі професором у вищих школах Слупська, Кошаліна, Ченстохови, Микола Зимомря як педагог, літературознавець і суспільний діяч віддає чимало сил українській громаді. Маючи кипучу енергію і усвідомлюючи потребу праці серед українського населення, він прямує невторованими стежками Слупська, Кошаліна, Битова, Члухова, Щеціна, Білого Бору, словом, туди, де проживають українці, несе їм Шевченкове слово, виголошує доповіді в школах і громадських світлицях. Незвичайно цінною була його допомога в обміні вчителями, в організуванні популярних зустрічей з викладачами України, наприклад, владикою о. Маргітичем, малярем Антоном Ковачем, проф. Романом Гром'яком, послом України і поетом Дмитром Павличком. У зв'язку з проблематикою освіти та ролі українських шкіл, яку вони виконували для громадськості, Микола Зимомря включився в роботу Українського Вчительського Товариства.

Заслуговують на увагу дослідницькі статті Миколи Зимомрі про сучасну діяльність української громадськості в Польщі, також літературну. На сторінках українських видань („Нашого слова”, „Благовіста”, „Над Бугом і Нарвою”, „Ватри”, „Українського літературного провулка”, „Українського альманаху”), він змістовно веде бесіди на тему Тадея Карабовича, поета і суспільного діяча Миколи Слабака, Ольги Петик, Остапа Лапського, Якова Гудемчука. З-поміж них упорядкував і видав збірку поезій „Малинове коло” (2000) Миколи Слабака, збірку поезій і перекладів „Лемківські дороги” (посмертно, 2002) Ольги Петик і обширний, текстологічно вивірених, з художніми ілюстраціями і фотографіями том „Різноцвіття” (2003) Якова Гудемчука. Окремо треба назвати книжку Миколи Зимомрі та інших авторів „Животворна змагальність освіти” (2000) про життєвий шлях і науково-педагогічну діяльність Ярослава Грицковяна.

Варто наголосити, що наукову україніку Микола Зимомря розповсюджує крізь призму українсько-польських зв'язків. Упродовж 1999-2006 років у науковий вжиток увійшла заснована Миколою Зимомрією серія „Україна – Польща”, яка показує читачеві духовні меридіани зрідненості добрих ідей, що проходять в історії народів. Досі побачили світ п'ять томів (шість книжок). Між авторами згаданої серії є й наші дослідники - вихідці з нашого етнічного пня: Роман Дрозд, Ярослав Грицковян, Ігор Галагіда, Олександр Колянчук, Марко Сирник.

Побажаймо Миколі Зимомрі успіхів і в наступні літа, аби Україна стала ближчою світові і справді своєю у Європейському домі.

Василь Марко, Ярослав Грицковян

Привітання з нагоди 50-ліття

Ювіляр з жінкою

Богдан Боднар народився 4.02.57 р. в Тшеб'ятові. Його батьки – лемки: мама Параскевія з Щавного-Куляшного, проживає в Тшеб'ятові, тато Павло з Ростокі, вже помер. З Польщі виїхав в 1988 році з о. В. Пирчаком до Риму на святкування 1000-ліття Хрещення Русі – України і не повернувся вже до Польщі.

Має дружину Зеню. Діти Кристина, Павло і Оксана вивчають українську мову, а Богдан - український суспільний діяч.

Бажаємо Тобі, Богдане, доброго здоров'я, щастя, радості у житті, родинної любові та Божої благодаті!

Дана, Роман з Михасьом Шафрани з Едмонтону та вся Родина

50 літ від смерті о. Андрія Злупка

Отець **Андрій Злупко** народився 10.10.1891 року, рукоположений 28.03.1926 р. В 1927 р. призначений греко-католицьким парохом,

о. Андрій Злупко

служив вірним Гладишова і Вірхні майже ціле життя. Вмів поєднувати русинів-русофілів з русинами-українцями та співпрацювати з вчителями школи. Найкраще в селі велася просвітницька праця за час вчителювання подружжя Марії і Омеляна Гривнів. Справно діяла читальня „Просвіта”, заснована о.

Злупком. Організувано працю з молоддю, діяли художні гуртки і ведено різні рільничі курси. Але цього не хотіла тодішня влада Польщі і в 1934 році по 10-літній праці керівника початкової школи в Гладишові О. Гривну переносять до праці в польській школі в центральну Польщу далеко від Лемківщини, а на його місце призначають поляка Яна Іконяка, якому поставлено завдання (згідно з державним планом польонізації) деукраїнізувати і польонізувати гладишовян. В звіті до Інспектора освіти він написав: „Książ (A. Złupko) pracuje na polu gospodarczym jako wzorowy gospodarz i społecznym jako założyciel i prezes „Proświty”. Do szkoły odnosi się wrogo o tyle, jeśli ta utrudnia mu pracę w kierunku ukrainizacji”.

В тому часі о. Андрій також будував нову церкву, яку посвячено в 1938 році і в якій свою першу Службу Божу відправив о. Степан Дзюбина, призначений сотрудником о. В. Ардана в Ждині. Від 1939 р. з приходом німецької окупації, мимо терору окупанта, завдяки УДК культурно-освітницьке життя починає знову розвиватися. В школі навчають дітей наші вчителі, а в дитсадку - садівнички і гарно ведеться співпраця з о. Андрієм - горлицьким деканом.

Літом 1945 р. Адміністратор Лемківщини о. митрат Олександр Малиновський перед виїздом з Польщі кур'єрським шляхом, покликав декретом

трьох генеральних вікаріїв і переказав їм свої обов'язки Адміністратора: о. Іван Підграбій з Вільхівця (невдовзі виїхав на Україну), о. Степан Ядловський з Полян Суровичних (з тривоги перед польськими бандами залишив Лемківщину і перейшов до Пряшева, а через рік переїхав до Гожова служити римокатоликам). На той час тільки о. Андрій Злупко зміг виконувати обов'язки Адміністратора Лемківщини (також недовго), але за згодою Кардинала Августа Гльонда покликав для допомоги у керуванні ААЛ отців Володимира Гайдукевича з Кривої і Павла Шуфлята з Маластова.

Акція „Вісла” 8-го червня 1947 р. депортувала о. А. Злупка разом з гладишів'янами на Лігниччину. Оселівся в Лігниці, а пізніше перепровадився до своїх парафіян до Костомлотів. Там дуже занепав на здоров'ї і під кінець життя Службу Божу відправляв з інвалідного візка. Помер 6 травня 1956 р. і 9 травня 1956 р. його похоронено в Костомлотах. Похоронні Богослужби відправляло 8 греко-католицьких священників: о. Володимир Гайдукевич, о. Павло Шуфлят, о. Степан Дзюбина, о. Василь Дяк, о. Гребеняк о. Константин Дацько, о. Михайло Вергун та 4 римокатолицькі.

Бажанням о. Андрія було, щоби похоронили його в Гладишеві. Це могло сповнитися лише через півтора року завдяки старанням Фенни Тимчик і її брата Григорія. Восени 1957 р. до Гладишева привезли труну з тлінними останками о. Андрія Злупка. Приїхали отці: Володимир Гайдукевич, Павло Шуфлят і Степан Дзюбина, але римокатолицький парох Гладишева кс. Станіслав Цернік не дозволив відправити заупокійну Службу Божу в гладишівській церкві. Не помогли прохання та аргументи, що покійний був парохом повних 20 літ в Гладишеві і будував цю церкву. Похоронну Службу Божу та Парастас наші отці відправили на цвинтарі („І стверди діло рук наших” стор. 83

- о. Степан Дзюбина). 13.08.1972 р. о. Володимир Гайдукевич і о. Степан Дзюбина посвятили нагробний пам'ятник і відправили на цвинтарі заупокійну Службу Божу над могилою о. Андрія Злупка.

(пш)

Фото з 9.05.1956. Священники по похороні о. А. Злупка в Костомлотах, зліва направо: (нн), о. Степан Дзюбина, кс. Броніслав Казака, (нн), о. Володимир Гайдукевич, о. Михайло Вергун, о. Василь Дяк, (нн), о. Павло Шуфлят, о. Ярослав Гребеняк, о. Константин Дацько.

В пам'ять Івана Головчача

Поет **Іван Головчак** народився 21.7.1928 р. в Тиличі біля курорту Криниця - Західна Лемківщина. Початкову школу закінчив в Тиличі. Ще тоді, малим пастухом залюбився у краєвиди,

Іван Головчак

квітучі трави рідних Карпат, що роками снилися йому по ночах, збуджували незабутні спомини, принесли творче натхнення.

Після радісного дитинства обгорнула хлопця холодна хмара суму. У 1942 р. на 36-му році життя померла його мати, від якої наслухався чарівних казок, оповідань, добрих повчань. У кінці

1942 р. його, 14-річного хлопчину, мали вивезти на роботи до Німеччини, але вдалося втекти до вуйка Федора Кусика.

У 1945 р. з родиною був виселений в Україну до Донецької обл. (с. Скотариновці біля м. Іловайська). Восени поступив до училища ФЗН (місто Харцизьк), закінчив його токарем. Восени 1946 р. переїхав з родиною до с. Вовчків на Івано-Франківщині. У 1948 р. закінчив Маринопільську зооветеринарну школу, працював зоотехніком. Наступного року помер його батько.

У 1962 р. закінчив в Івано-Франківську середню школу, а у 1974 році - дворічну школу громадських кореспондентів при редакції газети "Прикарпатська правда". Надалі, до відходу на пенсію у 1988 р., працював художником ялинкових прикрас на Івано-Франківському заводі "Полімер". Відійшов у вічність 15 липня 2006 р.

Іван Головчак відомий всім як поет. Його вірші друкувалися у 1951-53 рр. в районній і обласній газетах та "Прикарпатській правді", а також у "Нафтовику Борислава". Від 1971 р. вірші І. Головчача часто друкувалися на Лемківській сторінці „Нашого Слова” і його літературно-науковому додатку - "Нашій культурі", та "Світанку", "Криниці", журналах „Лемківщина” (США), „Ватра”, „Загорода” „Бесіда” і інших.

Тематика віршів І. Головчача охоплює різні аспекти людського життя. Чимало віршів мають інтимний характер, але немало є й таких (напр. „Монолог Миру”), в яких промовляє бажання перемогти сили зла, дати переможний поштовх силам миру, злагоди між народами в ім'я їх розквіту і добра. В надрукованому розмаїтті є й поезія добрих побажань, які мали б заряджати оптимізмом, енергією для творення добра. Це переважно новорічні і святкові побажання на адресу рідного краю, краян. Головна їх ідея - відродження Лемківщини.

І. Головчак був щирим симпатиком Об'єднання лемків, товариства „Лемківщина” в Україні, „Фундації дослідження Лемківщини” у Львові і інших лемківських організацій та культурних установ в Україні та у світі. Поетична спадщина І. Головчача складає 400 творів.

Маємо собі за честь, що Іван Головчак все був присутній своїми віршами в нашій „Ватрі”.

Складаємо сердечні співчуття родині Покійного: дружині Терезі, доні Лідії, зятеві Мирославу Кононенку, внучці Лілії, сину Олегу, які проживають в Івано-Франківську.

Вічна пам'ять
найактивнішому поетові Лемківщини!

Редакція „**Ватри**” Головна управа ОЛ

* * *

*Життя, життя, немов рослиночка - цвіток!
Живеш, ростеш і розквітаєш...
Щодня у праці вперто робиш в завтра крок,
Майбутнє світле прорікаєш.*

*А плівка днів твоїх коротшає щомить,
І пелюсток років все менше.*

Угору аж до сонця тягне і кортить...

Мета життя здається ген-ген ще!

*А досягнеш вершини мрій, а, може, й ні -
І згаснеш вогником у полі.*

О доле, дай напрацюватись мені

І налюбитись днів доволі.

Іван Головчак

* * *

† В Перемишлі несподівано помер **Володимир Назар**, радник Греко-католицької Митрополії, випусник Українського лицю в Лігниці, суспільний діяч, найбільший спонсор квартирного **Ватра**, великий любитель Лемківщини. Похорон відбувся 27 січня 2007 р. в Перемишлі. Висловлюємо глибокі співчуття Родині Покійного Володимира: дружині Євгенії, сестрі Галині і брату Івану та усій родині.

Редакція „Ватри” Головна управа ОЛ

Лемківська хроніка

26.11. В Гожові СЛ організувало Стричи з лемківском культуром. В артистичній програмі виступили м.ін. художній ансамбль з Трускавця (Україна) і „Кичера” з Лігниць.

6.12. Діти з національних меншин в ден св. Миколая запрошено в Президентску палату до Варшави, де їх угощала п. Президентова Марія Качиньська. Лемківски діти приїхали з Гладішова і Лігниць, а члени українського ансамблю „Ранок” з Більска Підляского. Вшитки били убрани в народни строї. Їх фотографії з п. Президентовом надруковано в „Нашим слові” і „Світанку”.

13.12. В день св. Андрія в гладішівській церкві відсвяткувано 60-ліття смерти о. Андрія Злупка. Заупокійну Службу Божу і Панахиду відправив о.єрм. Яків, а тематичну доповідь зачитав Петро Вірхняньский. Навшанування пам'яти пришили вірні греко-католики, православни і римокатолики.

13.12. Штефан Гладик брав участь в засіданню Сеймовой комісії до справ національних меншин. Дискутувано над бюджетом для національних меншин.

16.12. В Висові в курортним парку оддано до ужитку новозбудовану (реконструовану передвоєнну, яка згоріла в 1964 р.) пияльню з 5-тьома цілющими мінеральними водами. Працівник безкоштовно подає воду кожного дня охочим в год. 10⁰⁰ – 12⁰⁰ і 14⁰⁰ – 18⁰⁰

19.12. В Кракові в Воевідскім уряді одбилася зустріч восводи Мацея Кліми з представниками національних меншин. Від ОЛ взяли участь з-к голови Штефан Клапик і Наталія Гладик.

21.12. В Горлицким старостві одбилоса спітканя старости Мірослава Вендриховіча з представниками національних меншин в справі організуваня концертів церковной музики в Низким Бескиді. В спітканю брав участь з-к голови Штефан Клапик.

10.01.2007 р. В Варшаві Штефан Гладик брав участь в засіданню Сеймовой комісії до справ національних меншин. Обрадувано над приділенима дотаціями. Для Об'єднання лемків обнижено дотації в вшитких 4-х грантах в порівнанню до минулого року. Признано тіж фонди для новостворених, таких як Карпатске стоваришиня „Терка”.

13.01. В тим році било найбільше організуваних Маланок, бо припали они на суботу. Одбилися в Вапенним, Криниць (шкода, же не організувало їх ОЛ), Кракові, Громадці, Любіні, Пшемкові, Кошаліні, Битові, Варшаві, Ельблонгу, Гданьску і інших місцевостях, лем во Вроцлаві - 12-го і Гожові - 20-го січня.

13.01. В висівській пияльні води на закінчиня огляду колядок, виступив з концертом гмінний хор з Устя, ведений Анном Дубец.

14.01. В Варшаві помер о. Йосафат Романик, довголітній настоятель оо. Василян в Польщи. Вродився 21.06.1919 р., при хрещенню надано йому ім'я Василь. Висвячений на священника як Йосафат у Львові 1942 року. Ціле своє життя присвятив церкви і людям, ревний духівник, вихователь оо. Василян, справжній церковний провідник, великий патріота свого народу, дуже цікавився подіями на Лемківщині, дуже радо і систематично читав „Ватру”.

19.01. В Ганчові в барі „У Романа” грек-католики з парохом ером. Яковом зорганізували святочну зустріч. Приїхали вірні з Устя, Квятоні, Висови, Снітниць і Ганчови. Спітканя розпочато молитвом, продовжувалося співами колядок, інших пісень і побажаннями щасливого Нового року та Многоліттям.

21.01. В Гладішові в місцевій світлиці одбилася святочна зустріч за сприяння місцевого пароха о. А. Баранчука. В артистичній програмі гарді виступив місцевий ансамбль Лемківський перстеник, ведений В. Гойсак. Родиче і запрошені гості (о. єрм. Яків) тішилися з Різдвяной програми: на сцені ворожили по Велиї дівчата, приходили з вертепом колядники,

жичив щасливого нового року полазник, хлопчиска робили вимітки, щедрували щедраки.

21.01. В Ропици Рускій вірні з парохом о. Г. Назаром організували Вечер коляд. В артистичній частині виступив ансамбль «Рачканя» з Біловежи (Словаччина).

27.01. В Перемишлі одбився похорон Володимира Назара, радника Греко-католицькой Митрополії, найбільшого спонсора кварталника „Ватра”, прихильника Лемківщини.

27-28.01. На Лемківщину приїхали „Журавлі”, 27-го січня дали концерт колядок в Сяноку, а 28-го - в Криниць і Горлицях в костелі св. Анджея Боболі. Там тіж колядували: Єпархіяльний православний хор „Ірмос” з Сянока і Пожежна оркестра з Домініковіц та хор вчителів “Бельфер Сінгерс”.

28.01. В Варшаві одбився вечер пам'яти колишнього голови ОУП Мирона Кертичака в річницю смерти. Наперемін з виступами Юлії Дошни, Романа Гаврана і Бориса Ковальского та Роксани Вікалок з України, звучали спомини і

Ангелики на коляді в Гладішові

читання поезії М. Вінграновського (улюблени вірши Мирона) Михайлом Кертичаком, Б. Бердиховськом, М. Чехом, С. Колосівським і М. Туцьком. Ведучим вечора був О. Маслей. Фотомонтаж з життя покійного підготував А. Полянський з фірми «Krupica-studio». Зустріч розпочалася Службом Божом в церкві оо. Василян за душу М. Кертичака.

4.02. В Криниці помер 103-річний Іван Бискош, родом з Панкной. Похоронено його на цмунтері в Криниці 10-го лютого. Похоронни Богослужби одправив місцевий парох о. митрат Іван Піпка.

5.02. В Ганчові померла 95-річна Теодозія Юнак з Меренів, родом з Перунки, znana вшитким як Тета. До остатнього дня пам'ятала події з Лемківщини од першої світової війни, о яких радо розповідала. Похоронни Богослужби одправили: місцевий парох о. ерм. Яків і о. В. Стойка Ярославский парох.

22.02. В Департаменті генеральної дирекції державних лісів в Варшаві обговорювано з головою ОЛ Штефаном Гладиком справи звертання лемківських лісів лемкам, яки маюг уневажнену децизію о перенятю власности. Не осягнуто порозуміння, бо міністер Охорони середовища і лісництва Ян Шишко не погоджуєса видати ліси приватним гіпотетичним властителям.

23-24.02. В Перемишлі місцеві відділи Польского історичного товариства, Польского східнього союзу, Підкарпатского центру навчання вчителів, Товариство увічнювання жертв злочинів українських націоналістів і Державний архів організували „наукову” конференцію про акцію „Вісла”. Було то псевдонаукове спітканя, в яким брали участ українофоби: др З. Конечни, др Л. Кулінска, проф. Ч. Партач, проф. Р. Шавловскі, спрямоване на розпалювання ворожнечи в польским молодим поколіню до українців в тим надграничним реїоні. Од рана першого дня о тій події голосило Польске радіо Жешів і передало інтерв'ю з З. Конечним, який повідав: „...*Akcja „Wisła” miała na celu ostateczne rozwiązanie problemu ukraińskiego w Polsce, ...przeprowadzono ją zgodnie z obowiązującym polskim prawem i międzynarodowym...*”. Р. Шавловскі: „...*Cele hajdamackiego ludobójstwa: wyróżnienie Polaków i Żydów oraz wielkie wzbogacenie się na tych masakrach, pochwalnie uwiecznione przez Szewczenkę, były też, podstawowymi celami upowców...*”. До участі в конференції не запрошено об'єктивних польских і українских істориків.

27.02. В Устю (іщи) Горлицким Ш. Гладик провів розмову з вїйтом гміни Д. Ридзаничом в справі допомоги Гміни в проведеню ХХV Лемківской ватри 20-22 липня в Ждині. До того часу буде урегулювана річка, котра впливат з ліса і плине обік сцени вздовж співочого ватряного поля коло бюра і каси Ватри.

28.02. Штефан Гладик спіткався в Парламенті РП з членами Сеймовой комісії до справ національних меншин: Евгеніушом Чиквіном, Генриком

Кральом, обговорювано наслідки перемиской антиукраїнской конференції про акцію „Вісла”. З послами Е. Чиквіном, Г. Кральом і А. Мулярчиком усталияно справу утворіня Філії музею Нового Санча в найстаршій хижі Лося - лемківского музею малярства.

8.03. В Горлицкій Миській Бібліотеці мала місце зустріч з Анджеєм Пецухом пн. „Na Zachodniej Łemkowszczyźnie” і дискусія о наших традиціях і релігії. А. Пецух то регіоналіста, автор книжок про Лемківщину, м.ін. „Nad Sękówką”, „W dolinie potoku Zdynia”, „Szlakiem malej i dużej architektury sakralnej gminy Uście Gorlickie”, „Wokół Wysowej Zdroju” і ін.

15.03. В Конечній на сільским зобраню переголосовано постанову про впроваджиня двомовной таблиці з назвом села (по-польски і по-українски). В зборах брав участ голова ОЛ Ш. Гладик.

17.03. В Горлицях проведено II пленарне засідання Головной Управи ОЛ: схвалено фінансовий звіт за минулий рік, уточнено заходи одзначаня 60-ой річницї акції „Вісла” на протязі цілого року, обговорено признани дотації з MSWiA на 2007 р. і звернено увагу на їх непропорціональний поділ межде менщинами в Польши.

(Ред)

Найближши фестивалі ЦР СРУС

21-22 квітня (Кошиці) - 17 конкурсний огляд жінок-декламаторок «Струни серця», присвячений пам'яті Ірини Невицької.

9-10 травня (Пряшів), 11 травня (Меджилабірці) - 46 Фестиваль драми і художнього слова ім. Олександра Духновича.

2-3 червня (Камйонка) - 42 Фестиваль фольклору русинів-українців Словаччини.

15 - 17 червня (Свидник) - 53 Свято культури русинів-українців Словаччини.

П о д я к а

Пожертви на фонд квартальника **“Ватра”**:

о. др Мирон Михайлишин - 600,- зл.
Збігнєв Кубік - Олесніца - 120,- зл.
Григорій Боднєвич - Мілковіце - 50,- зл.
Антон Феціца, Краків - 100,- зл.
Сердечно дякуємо. Спаси Боже!

Бажаючим допомогти нам
подаємо наш банківський рахунок:
BPH O/Gorlice 43-1060-0076-0000-3200-0011-9532
(wpłata na kwartalnik **“Ватра”**)

Редакція **“Ватри”** Головна управа ОЛ

Гурток ОЛ в Шпротаві організує виїзд на XXV
Лемківську ватру до Ждині з теренів воєвідства
любуского і дольношльонского.
Зголошення приймає управа Гуртка до 15 червня
під тел. (068) 376 34 32.

Гурток ОЛ в Шпротаві організує родинні і товариски
туристичні виїзди на Лемківщину протягом цілого
2007 рока. До диспозиції автобуси на 52, 48, 20 місц.
Зголошення і ближши інформації
під тел. (068) 376 34 32.

ЗМІСТ:

Святкові побажання

Лист від ОЛ з вимогою засудити Акцію „В” -	3
Трагічні роки Бортного - Т. Кузяк	4
Дякую - Х. Бибель	6
З життя взяте - В.Шляхтич.....	8
Повідають: Пшемків - столиця лемків - Л.І. -	8
Мала родина.....	10
Наша родина - І. Дикий	10

Парадокси символів Календар акцій „Вісла” Дитяча сторінка

Презераме стари фотографії і документи.....	18
Вітаємо Ювілярів: Семан Мадзелян	20
50 літ від смерті о.А.Злупка	22
В пам'ять Івана Головчача	23
Лемківська хроніка	24

Ансамбль „Ластівочка”

❖ На обкладинці:
листітка Андрія Шмігельского

❖ Фото кольор. сторінок:
Еміль Гойсак

„Ватру” можна передплатити

Ціна одного примірника 3,-зл. + 1,70 зл. поштової оплати. Річна передплата 4 x 3,- зл. + 8,- зл. (кошти пересилки) = 20,- зл. Якщо Ви передплачуєте більше 3-х примірників, кошти висилки Редакція бере на себе. Від пересилки одної „Ватри” у європейські держави поштова оплата - 3,- зл. + 3,- зл. ціна = 6,- зл. (пріоритетна = 7,10 зл.).

Передплату замовляти за адресою Редакції. Вплати просимо пересилати на банківський рахунок:

Zarząd Główny Zjednoczenia Łemków
BPH O/Gorlice: Nr konta 43-1060-0076-0000-3200-0011-9532

Zrealizowano dzięki dotacji

Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji

„Ватра” яг 2007 (57)

Вудає / Wydaje

Zarząd Główny
ZJEDNOCZENIA ŁEMKÓW w Polsce
ul. Jagielly 2, 38-300 Gorlice; tel./fax (0-18) 3532906
www.lemkounion.republika.pl; zjedn.lemkow@neostrada.pl

Przewodniczący ZG

Stefan Hładyk
Bielanka 41, 38-311 Symbark,
tel. (0-18) 351 30 36

Редагує колегія

Петро ШАФРАН головний редактор ❖ дизайн Еміль ГОЙСАК e-mail: miloxiii@o2.pl
❖ Вікторія ЧЕРНЕНКО коректа e-mail: vicach13@poczta.onet.pl ❖

Технічне оформлення

FHU „LEBO”, ul. Legionów 3, 38-300 Gorlice, tel. (0-18) 35 37 877

Adres Redakcji

Hańczowa 8, 38-316 Wysowa, tel. (0-18) 353 21 45 e-mail: szafranpiotr@poczta.onet.pl

Redakcja zastrzega sobie prawo skrótów oraz zmian tytułów nadesłanych tekstów. Redakcja nie odpowiada za treść materiałów pozaredakcyjnych, nie zawsze zgodnych z jej poglądami.

Ансамбль “Ластівочка”

Ансамбль “Ластівочка” заложили в 2000 році в Пшемкові Маргарита Гербут і Адам Бочневич. Початково група нараховувала пару осіб, їй проби одбивалися в місцевим “Молодіжним схрониску”, а з часом, коли членів ансамблю ставало більше, пришла пора на перший концерт з колядками, який мав місце в православній церкві в Пшемкові на запрошення о. Ігоря Поповича.

У 2001 р. керівником „Ластівочки” остає Маргарита Гербут, яка переносит проби колективу до місцевої школи № 1, де вчит наштоден в класах 1-3. Під ей крилами ансамбль вивчив медже інчима таки пісні як: „Качмарочка”, „Масран”, „Казала мі мама“. До 2005 року „Ластівочка” мала музичного керівника Олега Смоля (теперішній інструктор ансамблю „Лемко-Говер”).

Найважніши виступи „Ластівочки”: ХХІІІ Лемківска ватра в Ждині, Лемківска ватра в Михалові (від 2 років розпочинат Ватру), Фольклорни спітканя „Земя і песнь” в Шпротаві, Біенале лемківско-русинської культури в Креници, ХVІ Лемківска ватра в Лугах, концерт під час Дни Радваниць, Фольклорни спітканя в Пижицях, ІІІ Єпархіяльний з’їзд дітей Греко-католицької Вроцлавсько-Гданської Єпархії в Пшемкові, З’їзд молоді Православної Єпархії Вроцлавсько-Щецінської в Пшемкові, Посвячиня церкви в Заменіцях (Лемківський кермеш), Відкриття домівки кружка Товаришиня лемків в Пшемкові та багато більше виступів, котри все кінчилися великими бравами публики. Нас барз тішит, коли виступуєме для вшитких лемків на торжествах - і православних, і греко-католицьких. На Ватрі в Ждини діточки для соток люди крас заспівали пісні з рідной Лемківщини, чим показали, же ту на Заході пам’ятают про свою Вітчизну.

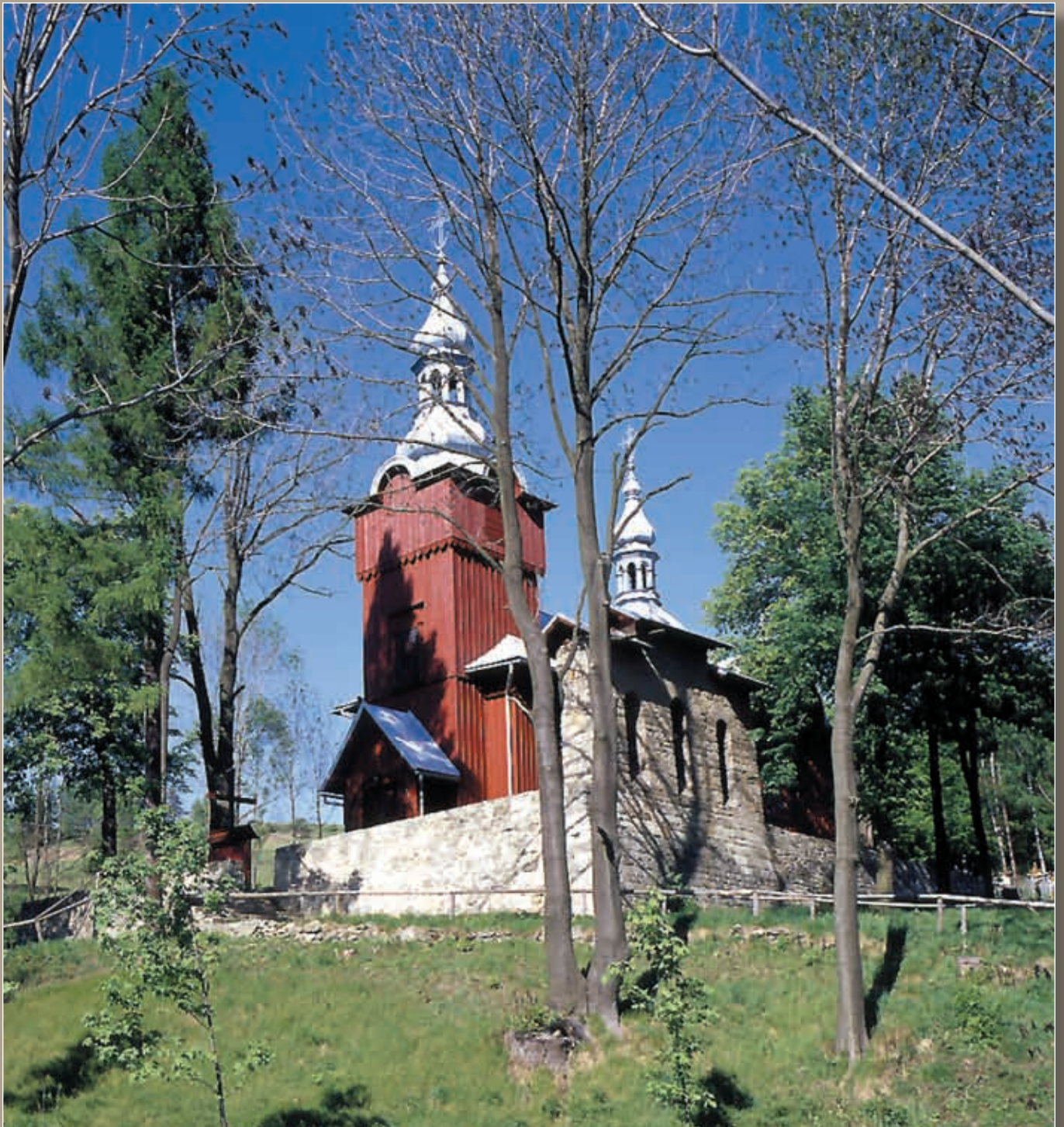
На гнесній ден “Ластівочка” нараховує 36 членів, поділених на групу вокальну і танцювальну. В 2006 р., коли запрошено до співпраці Анну і Андрія Перегримів, довголітніх членів Ансамблю пісні і танцю “Кичера”, они радо зайнялися працьом з колективом. Танцювальна група нараховує 9 пар і має за собом юж 2 згрупуваня в Креници і в Пшемкові. Там навчилися кілька танців: вальц, гуцульска коломийка, Verbung (рекрутація до війска), карічка, чардаш.

В минулому році ансамбль отримав дві важни нагороди: першу уфундувало Об’єднання лемків – одобрена, як великий жест, який показує, же попри ріжници, яки ділят наши організації, стати нас на співпрацю в ім’я добра вшитких нас – лемків, та лем так дале! Друга нагорода - то велика шанса для „Ластівочки” заістніти в наших хижках в цілій Польци по награню плити CD в Зеленогірским студію. Тішимеся, же наш спів, наши мелодії буде можна слухати в кождим, навіт дотля призабутим куточку, де лем живот наши люде, а радіст і любов, яка з них плине, зв’яже наших люди з Рідном Лемківщином, бо то наша Мати, про яку не забуваме. Хочу подякувати тим особам, яки допомагали і дале помагают в розвитку ансамблю: Євгену Габурі, який організує діти і молодь в колективі, робит вшитко, жеби пшемківска громада чулася в домівці СЛ, як в себе вдома (прикладом є намалюваня мапи Лемківщини на стіні домівки), Йоанні Габурі, Адамови Бочневичу, Уршулі Сінковській, Анні Перегрим, Ярославови Горошачови, хореографу зо Словаччини Мірку, який вкладає великий труд в наши танці. Велике Вам вшитким Спаси Боже! Щиро дякую Данилу Кобані за знимки. До спітканя на Ватрі в Ждини!

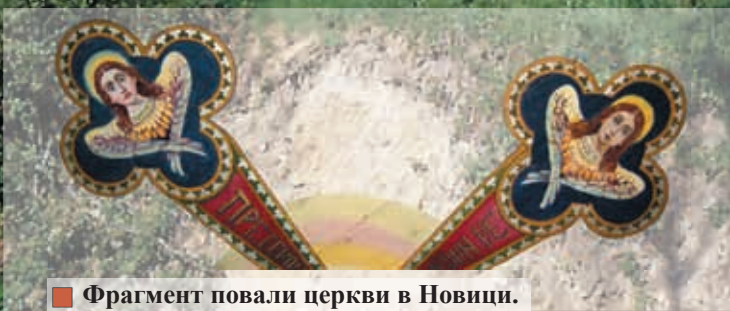

Заінтересуваних діяльністю „Ластівочки” запрашам на інтернет-сторінку:
<http://www.lastiwoczka.fora.pl>

Ярослав Зубаль
член ансамблю “Ластівочка”
ОЛ Шпротави

■ Церков св. Великомучениці Параскевії в Чирній.

■ Фрагмент повали церкви в Новиці.